

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafè's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

Ijzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

HEEREN EN KINDER KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING NAAR MAAT

INHOUD: Voor de Jan Pietersz. Coenstichting. — Een Succes. — De Ind. Volksraad in de Ned. Juristen-Vereeniging besproken. — De suppletore Indische Begrooting. — Losse Opmerkingen. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften: Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. — Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen.

De Indische Volksraad in de Nederl. Juristen-Vereeniging besproken.

(Slot.)

De tweede spreker, Mr. A. M. Joekes uit Den Haag, begint met de vooropstelling, dat het een buitengewoon gelukkige gedachte is geweest om op deze jubileum-vergadering het staatsverband van Indië te

OPLETTEN!! Geeft bij vertrek uit - of naar Indië en VAN IEDERE VERANDERING VAN WOONPLAATS in Indië en Nederland KENNIS aan: Administr. „Koloniaal Weekblad“, Heulstraat 17, Haag

behandelen. Het onderwerp, gesteld door het bestuur der Juristenvereeniging, geeft te kiezen tusschen uitbreiding der ambtenarenregering of uitbreiding in de samenstelling en werkring van den Indischen Volksraad. De heer Carpentier Alting zegt wel, dat de huidige toestand halfslachtig is, maar wenscht toch nog geen uitbreiding. Spreker is van meening, dat de huidige toestand niet kan blijven. Anders

ENGELSCHE Kleermakerij FA B. SCHOEMAKER

29 Westeinde, - Telef. H. 6252
Den Haag

ENGELSCHE STOFFEN

Lid N.V. Vereeniging Nederlandsche Kleermakerijen

Voor de Jan Pietersz. Coen-Stichting.

Ingelkomen bij den Penningmeester van het Hoofdbestuur voor de Jan Pietersz. Coen Stichting:
Van Mevr. Douair. Jhr. W. C. Clifford Kooij
van Breugel-Roelofs . . . . . f 30.—

EEN SUCCES.

De Algemeene Vergadering der Vereeniging op 6 dezer te Haarlem gehouden, was een buitengewoon succes, mede door den bijzonder goed geslaagden rijstafel-maaltijd, waarmede deze besloten werd. Een kleine honderd gasten zaten aan, goede gedachten aan Indië wijdende.
De afdeeling Haarlem heeft er alle eer van!

LES MODES CHEZ LAMPE SPUISTR. 8. LA HAYE.

ROBES

COSTUME TAILLEUR-AMAZONE

CHAPEAUX

CAPE PUSSEE

Venduhuis „HOFSTAD“

HUGO DE GROOTSTRAAT 7 Dir. G. TER HEIDE, TEL. HAAG 1623
ONDERNEMERS VAN PUBLIEKE VEILINGEN . . . . . TAXATEURS

N.V. TOT EXPLOITATIE VAN GEMEUBILEERDE WONINGEN

vraagt Gemeubileerde Huizen, heele of gedeelten van Inboedels te koop tegen hooge prijzen. — Brieven onder No. 215 Bureau v. d. Bl.

P. M. Broekmans - Koningsplein hoek Heerengracht - Amsterdam

Gevestigd sedert 1880

Ladies and Gentlemen's Tailor

Gevestigd sedert 1880

Steeds voorhanden het fijnste en allernieuwste voor Dames en Heerenkleeding

Kleding naar Maat binnen 2 x 24 uur gereed

Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting „Fortuna”

Mej. v. d. NEUT - Hoefkade 59

Wascht rein, tegen billijken prijs.

Wasschen en Stoomen van gordijnen, spreien en dekens.

De goederen worden afgehaald te Den Haag, Scheveningen, Rijswijk, Voorburg en Loosduinen.

N.V. WIENER & VAN WITSEN

Gevestigd 1851

Indische Uitrustingen

ROTTERDAM

DEN HAAG

35 Schiedamsche Singel

94 Noordeinde

E. VAN EMBDEN

In- en Verkoop van uitsluitend eerste soort nieuwe en tweede hands MEUBELEN, PIANO's, BRANDKASTEN, KANTOORMEUBELEN, enz.

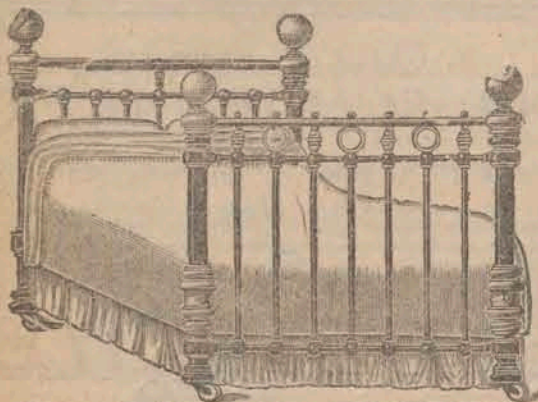
Schiekade 207 - ROTTERDAM - Telef. 10134 (naast Astoria Bioscope)

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding
Dameskleeding
Indische Uitrustingen
Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

krijgt men een niet te voorkomen conflict tusschen regering en Volksraad. De heer Carpentier Alting wil eerst geven autonomie aan de onderdeelen en wil wachten tot Indië rijp is voor een parlementair stelsel.

Spreker acht het niet juist, dat Indië eerst rijp moet zijn om een parlementair stelsel te krijgen. Indië stelle zelf zijn begroting vast en men geve het wetgevende bevoegdheid.

De tweede praeadviseur wenscht de hoofden der departementen op te nemen in het regeringscollege. Die oplossing lijkt spreker niet juist. De hoofden zijn deskundige menschen, die aan het hoofd van verschillende takken van dienst staan, en het is niet wenschelijk die afhankelijk te maken van het wisselend staatkundige inzicht van den Volksraad. Spreker sluit zich aan bij den tweeden praeadviseur wat betreft het medezeggenschap van den Volksraad in het bestuur, dus ook toekenning van het recht van initiatief en het recht van enquête.

Vooraf dit laatste is voor Indië van groot belang. Men kan wel degelijk het recht van enquête geven alvorens het parlementaire stelsel is ingevoerd.

Een zeer lastige vraag is hoe dien Volksraad in te stellen. Vooralsnog zullen bij getrapte verkiezingen de leden van dien Raad moeten worden aangewezen. Spreker acht het bezwaarlijk, dat dan aan de leden van de gewestelijke raden gelijke medezeggenschap wordt toegekend.

Wat betreft de positie van de vrouw zegt spreker, dat men haar geen stemrecht mag geven op gronden door den heer Carpentier Alting voorgesteld. Wij mogen niet door stelsels van staatkundige bepalingen het drijven van den orthodoxen Islam trachten te bestrijden.

De voorzitter geeft daarna het woord aan Dr. Koningsberger, oud-voorzitter van den Volksraad. Spreker zegt met eenigen schroom te spreken als niet-jurist in een vergadering van juristen. Hij betuigt zijn groote erkentelijkheid, dat dit onderwerp hier ter sprake is gebracht. De heer Carpentier Alting kent den Volksraad van den beginne af; deze praeadviseur is in Indië om zijn adviezen zeer gezien en heeft meer dan dertigjarige ervaring. Naar zijn advies mag zeker wel geluisterd worden. En toch heeft dit praeadvies spreker niet bevredigd. Er is te veel een geest van afwachten en berusten. Dit past niet meer in onzen tijd. Spreker wil niet overhaasten en wanneer men hem zou vragen: „acht gij Indië rijp voor een geheel zelfstandige regering?” dan zou hij neen moeten zeggen. Maar tijdige maatregelen moeten genomen worden.

Welke die maatregelen kunnen zijn geeft het praeadvies van prof. Van Vollenhoven aan. Dit advies was spreker in vele opzichten een openbaring. Dit is wat Indië noodig heeft en verlangt. Een bijzondere verdienste van dit advies is, dat Indië niet staat voor een regeringsdilemma; een keus tusschen of het parlementaire stelsel uit de Nederlandsche regering, of het behoud van het nu bestaande. Maar de grootste verdienste is, dat het advies een oplossing geeft. Met de voorgestelde regeling van het recht van enquête kan spreker zich volkomen vereenigen.

Wat betreft het medezeggenschap van de begroting voelt spreker het meest voor de derde oplossing. Praeadviseur doet aan de hand, dat men voor de geheele begroting landvoogd plus Volksraad tot soevereine beslissers maken zal, doch der wetgevende macht in Den Haag een recht van controle kan geven in dezer voege, dat zij gelegenheid krijgt bij een enkel wetsontwerp herbehandeling te gelasten van bepaalde, aangenomen of verworpen posten; de nadere beslissing van landvoogd plus Volksraad is dan definitief. Met dit laatste stelsel dient dan echter gepaard te gaan een opsomming van die inkomsten en uitgaven, die op geen enkele begroting ontbreken mogen (in den geest van art. 205 Gemeentewet), en de plicht van de wetgevende macht om zoo noodig zelf deze vereischte posten op de begroting te brengen met bindend gevolg (zie art. 212 Gemeentewet). In den aanhef van elke wet, de begroting rakende, zou de in Indië voor-

loopig vastgestelde begroting met dagteekening en verwijzing naar „Javasche Courant” of „Staatsblad” moeten worden genoemd.

De oplossing der samenstelling van den Volksraad ligt volgens spreker ook in de richting, die prof. Van Vollenhoven aangeeft. Bij de regering zal een dezer dagen ingediend worden het verslag van de „Hervormingscommissie”. Dit rapport zeer uitvoerig en zeer vooruitstrevend. Maar op Indië op de behandeling kunnen wachten? Of het ook hier zijn „deliberante senatu saguntam perit”? Indië kan niet wachten: hervorming, die te laat komt, is mislukte hervorming.

Mr. C. W. de Vries, Den Haag, komt daarna aan het woord. Hij stelt de vraag: „Staat de Indische Volksraad in het midden der staatkundige belangstelling in Indië? Is deze het laatste vluchtsoord, als bij ons de Koningin? Komt klachten van individueel geschonden recht, waer neer men niet meer weet waar te gaan, bij den Volksraad? Zal, vraagt spreker zich af, de Juristenvereniging verklaren kunnen, dat het parlementaire stelsel voor Indië moet worden ingesteld? Spreker acht het oninvoerbaar.

Daarna voert mr. C. J. H. Schepel, uit Utrecht het woord. Hij is wel geen deskundige, maar meent toch, goed voorgelicht, hierover te mogen debatteren. Er zijn hier eigenlijk geen twee praeadvisoren, maar er is ook nog een derde hoewel officieus den Gouverneur-Generaal die voor ingrijpende hervorming is, in de richting door mr. C. van Vollenhoven aangegeven. Men heeft den Indischen Volksraad van den beginne af onrecht gedaan. Den Raad was veel te voorloopig, en had veel te weinig bevoegdheden. Het toewijzen van meer wetgevende bevoegdheden heeft met het parlementaire stelsel totaal niets te maken, zegt spreker. Dit ziet men heel duidelijk als men Indië vergelijkt met Suriname of Curaçao.

De Volksraad is voor de wetgevende bevoegdheid veel meer aangewezen dan de Raad van Indië. Ten aanzien van de begroting heeft de Volksraad meer invloed; die moet overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad worden vastgesteld. Spreker acht het noodzakelijk om de reeds genoemde rechten toe te kennen als het enquête-recht, gelijk door mr. Van Vollenhoven voorgesteld; het recht van initiatief, enz.

De moeilijkste quaestie is deze: welk stelsel in te voeren? Een parlementair stelsel kan men niet invoeren; dat moet groeien. Spreker zou niet zoover willen gaan als prof. Van Vollenhoven in zijn praeadvies ten aanzien van de samenstelling van de regering gaat. Het lijkt spreker beter om af te wachten, hoe de Volksraad zich na de toekenning van al de besproken rechten ontwikkelt. De positie van den Gouverneur-Generaal is ook van groot belang.

Om twee uur heropent de voorzitter de vergadering. Deze namiddagzitting wordt bijgewoond door den Commissaris der Koningin voor Limburg, mr. Van Hovell van Westerflieer.

In het bestuur werden gekozen mr. Ph. Kleintjes te Groningen, mr. J. Kesters te 's-Gravenhage, en mr. J. A. Reynen te Maastricht.

Mr. C. Van Vollenhoven wil beginnen met eenige minder voorname punten. Ten eerste de positie van de vrouw. Het tweede betreft de meening van den heer Carpentier Alting, dat de Indonesische vrouw al in het openbare leven treedt. Het systeem van Engelsch-Indië moet niet nagebootst worden. Spreker gelooft, dat hij nogal voorzichtig is geweest in de maatregelen door hem voorgesteld. Het recht van ontbinding heeft spreker niet willen invoeren, juist om de te verre consequenties. De positie van den Minister van Koloniën zou daardoor bedreigd kunnen worden. Men moet voor alles bereiken, dat samenwerking tusschen de verschillende regeringslichamen wordt verzekerd. Spreker is het volkomen eens met alle sprekers, dat het parlementaire

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

PERRY & CO.

Kalverstraat 93-95-97-99 - AMSTERDAM

129 ARNHEM - UTRECHT - 's-GRAVENHAGE

HUTKOFFERS

's-Gravenh. Muziekschool
„DE TOONKUNST”
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10-1 en 2-6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Behalve volledig onderricht aan Dilettanten en Eerstbeginnenden, ook gelegenheid tot Vakstudie.
DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.
 Klavier, Orgel, Solozang, Viool, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar. Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordrachtskunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds de beste resultaten worden bereikt.
VRAAGT PROSPECTUS!!!

stelsel niet kan worden gemaakt, maar moet groeien, doch dat sluit niet uit, dat men den Volksraad het deel van het parlementaire stelsel, dat hij thans noodig heeft, reeds kan geven.

Daarna antwoordde de praeadviseur met eenige woorden den heer Joekes. Hij meende, dat zij beiden een gelijk standpunt innamen; het leek alleen maar verschillend, omdat van een ander uitgangspunt werd uitgegaan. Spreker kan niet nalaten te constateeren, dat, hoewel er verschillen zijn, er veel overeenstemming is tusschen zijn advies en dat van den heer Alting. Doen wij niet verkeerd om aan Indië den maatstaf aan te leggen van onze Nederlandsche regeering, zoolang die daar niet kan worden toegepast? Moet het dan maar in zijn ouden toestand gelaten worden? De opvatting van den heer Carpentier Alting heeft achter zich de meening van den huidige Minister van Koloniën terwijl de zijne, zooals reeds gezegd is, door de opvatting van den Gouverneur-Generaal wordt gesteund. Gevraagd is: hoort dit onderwerp wel in de Nederlandsche Juristenvereniging thuis? Zeer zeker volgens art. 1 der statuten.

Spreker eindigt met de hoop uit te spreken, dat, wanneer de vergadering straks hierover haar stem moet geven, door hare beslissing te kennen geve, dat zij aan Indië de helpende hand wil toesteken.

Daarna krijgt de tweede praeadviseur, de heer Carpentier Alting, het woord. Spreker zegt, dat in Indië nog het oude Compagnies Bestuur doorwerkt. De resident wordt geacht te zijn de vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal, maar is technisch niet in staat om het bestuur te voeren. Hij heeft daarom deskundigen naast zich. Dit is niet meer houdbaar. Er is decentralisatie naar beneden noodig. De bevolking moet meewerken. Er moet autonomie komen in kleinere kringen. De Volksraad bleek bij zijn instelling al onmiddellijk meerderjarig te zijn. Dit is voor een groot deel te danken aan de opvattingen, dienaangaande van den Gouverneur-Generaal. Spreker is van meening, dat de Volksraad op het oogenblik met zijn bevoegdheden tevreden is. Hij is niet zoo bevreesd, dat de Regeering de adviezen van den Volksraad opzij zal leggen. Spreker acht het niet wenschelijk om al de concessies, die de Regeering nu aan den Volksraad geeft, in een wet vast te leggen. Hierdoor zou de verhouding tusschen Regeering en Volksraad lijden, omdat de Volksraad thans nog geen wetgevend gezag heeft. En om wetgevend gezag aan den Volksraad te geven, daartegen zou de praeadviseur bezwaar hebben, omdat de Volksraad niet geheel Indië vertegenwoordigt, en de niet-vertegenwoordigde landen geregeerd zouden worden door vreemde vertegenwoordigers.

Alvorens den Volksraad meer bevoegdheid te geven, moet onze bestuursorganisatie gewijzigd worden. Hoe zal men nu komen tot aanwijzing van vertegenwoordigers van verschillende nog niet in den Volksraad vertegenwoordigde deelen? Op het oogenblik houdt de Volksraad zich nog voornamelijk op met westelijke belangen. Straks zal hij over vele andere belangen te oordeelen hebben, waarover hij geen juist inzicht kan hebben. Daarbij zal, wanneer men den werkring van den Volksraad uitbreidt, deze overbelast worden. De Volksraad moet ontlast worden van allerlei kleinere belangen. In den vorm, dien de Volksraad thans heeft, kan hij alleen optreden als adviseur. Moet de Volksraad het recht van controle hebben? Dit kan alleen, volgens spreker, wanneer de Volksraad de vertegenwoordiging van geheel Indië is. Spreker zegt, dat het bezwaar van het revocatierecht is, dat hierdoor een keuze van een departementshoofd, door den Gouverneur-Generaal gedaan, afgekeurd kan worden door den Volksraad. Dit acht spreker niet geschikt, zoolang de Volksraad nog niet geheel Indië vertegenwoordigt. De heer Carpentier Alting zegt, dat hij er gansch en al niet voor is om een afwachtende houding aan te nemen; alleen op sommige punten wijkt hij af van den mede-praeadviseur.

Over het enquêterecht zegt spreker nog, dat het zeer moeilijk is om een enquête te laten instellen door personen, die niet het vertrouwen hebben van de plaatselijke bevolking. Spreker geeft daarna nog eenige inlichtingen over de Indische en de Europeesche vrouw in Indië. In vele opzichten is het openbare leven van de vrouw veel grooter dan men hier in Nederland denkt. Wat doet Nederland voor Indië? vraagt spreker ten slotte.

Nederland is niet alleen verplicht Indië economisch te helpen, maar is verplicht het ook moreel te steunen. Daarom wenscht de praeadviseur de Nederlandsche Juristenvereniging geluk, dat zij dit onderwerp hier behandeld heeft.

Alvorens tot stemming over de vraagpunten over te gaan krijgt dr. Koningsberger het woord. Spreker beantwoordt de vraag van mr. De Vries en zegt, dat de Volksraad inderdaad het toevluchtsoord is geworden van personen, die hun recht zoeken. Het voorstel om de stemming geheel achterwege te laten, omdat vele aanwezigen niet-deskundigen waren, meende het bestuur te moeten verwerpen, omdat dit in Indië het denkbeeld van onverschilligheid zou kunnen wekken.

De voorzitter stelde de vergadering drie vragen: wenscht de vergadering stemming over de vraagstukken, als gesteld; wenscht zij geheel geen stemming; of wenscht zij stemming tusschen twee moties, door elk der beide praeadviseurs opgesteld?

De twee eerste vragen werden door de leden ontkennend beantwoord; de laatste bevestigend. De motie van prof. C. van Vollenhoven luidt aldus:

De Nederlandsche Juristenvereniging, gelezen de praadviezen en gehoord de debatten over samenstelling en werking van den Indischen Volksraad, spreekt als haar overtuiging uit, dat een eenigszins beduidende hervorming van Indië niet denkbaar is zonder aanzienlijke uitbreiding van de bevoegdheden van den Volksraad, noch ook zonder ongerepte erkenning van de feitelijk door dat college uitgeoefende controle; acht het geraden het bestaande stelsel van getrappt kiesrecht voorloopig te handhaven, onder geleidelijke en natuurlijke uitbreiding van het aantal leden van het kiescollege en van het aantal gekozenen in het kiescollege; acht het geraden den Volksraad tot wetgever te maken voor een deel der tegenwoordige ordonnaties en hem medezeggenschap te geven over den definitieven inhoud der Indische Begrooting; acht het ongeraden dit een en ander uit te stellen tot na de invoering van groote autonome gewesten; en gaat over tot de orde van den dag."

De motie van den heer Carpentier Alting is als volgt:

„Gezien etc., gehoord etc., spreekt als haar overtuiging uit, dat de Volksraad zoo spoedig mogelijk in ruime mate medezeggenschap erlange, doch dat daaraan dient vooraf te gaan een reorganisatie van Indië, welke mogelijk maakt den Volksraad te vervormen in een ware volksvertegenwoordiging."

Bij stemming blijkt dat vijftien personen voor de motie van den heer Van Vollenhoven en zeven voor die van den heer Carpentier Alting zijn.

De voorzitter brengt den praeadviseurs den dank der vergadering over voor hun doorwerkte praadviezen.

De suppletore Indische Begrooting.

De teerling is geworpen! In een reces-stemming heeft de Tweede Kamer de wetsontwerpen 480 en 490, waarbij zoo groote personeele belangen betrokken waren, aangenomen. De minister van Koloniën had wel zéér gemakkelijk spel, vooral met 490, dat op den laatsten dag, op het allerlaatste moment in behandeling kwam. Bij de behandeling van de nieuwe militaire bezoldigingen en pensioenen voerde alleen Dr. Scheurer het woord... en dat had hij heusch beter kunnen nalaten. Niet bij de menschen, wien het aanging, was verwarring ontstaan omtrent strek-

J. P. KUIJPERS v/h Coupeur
 fir. Domhoff
 1ste Klas Inrichting voor:
DAMESKLEEDING NAAR MAAT
 Specialiteit in Amazone Costumes
BONTMANTELS EN PELTERIJEN

Den Haag - Oude Molstraat 11 - Telefoon H. 9320

INDIEN ER SPRAKE IS VAN
INDISCHE UITRUSTING
 vraagt dan inlichtingen aan
S. POLAK VAN DEVENTER
 DEN HAAG AMSTERDAM DEVENTER

CHIRURGISCHE INSTRUMENTENFABRIEK
MARTIN LOTH
 Westerstraat 14 UTRECHT (Holland)
 SPECIALITEIT Complete installatie van Operatie-, Sterilisatie- en Verbandkamers, Instrumentenkisten voor schepen, Plantages en Mijnen
 Export O. en W. Indië, Z.-Afrika - Catalog. op aanvraag

Firma H. RAHR, Utrecht
 ACHTER ST. PIETER 4 TELEFOON 443
 OPGERICHT 1835.

Piano- en Muziekhandel.

GEBRS. VLES - LEIDEN
 Kleermakerij
 BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393
 Steeds de nieuwste
 Engelsche Stoffen
 in groote keuze voorradig.
 Uitrustingen voor Indië

OLYMPIA THEATER
 Prins Hendrikplein 3 - Tel. H. 9521

Programma van 9-15 Juli.
 Deze week een buitengewoon programma.
 Als hoofdnummer:

Moederliefde.

Levensdrama in 6 acten,
 in de hoofdrol MIRIAM COOPER.

Tom schrikt voor niets terug.
 Een zeer aardige Comedie van de bekende Fox-fabriek.

Olympia's bekende Week-Revue met onze nieuwste Modes- en Speciale Variété-Attracties.

Schilderachtige Natuur-opname
Een weg langs de Verison.

Dinsdagavond niet rooken.
 Plaatsbespreking ook per Telefoon.

L. E. NIEUWENHUIZEN
 LEIDEN - HOLLAND
 Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
 Groen „ (tusschensoort)
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”
 SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

*Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.*

**Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 0/0 gewaarborgd.**

Electro-techn. en Mechanisch Bureau „HOLLAND”

ANNASTRAAT 17 - DEN HAAG - TEL. H. 4738

2 x bellen.

Electriciteit op elk gebied.

*Groote keuze Electriche Ornamenten, enz.
Baden, Geysers, Waschtafels.*

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Inrichting voor Complete Meubilerij 71 N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK” Tolbrugstraat 11 - BREDA - Tel. Interc. 235.

*Behangerij, Stoffeerderij
..... Matrassen .....*

king en inhoud der beide ontwerpen, zooals hij be-
weerde, maar uit de door hem gehouden algemeene
beschouwingen blijkt, dat hij zich niet voldoende in
de zaak had ingewerkt, zeker niet in het rapport
commissie-Kroesen.

In algemeenen zin heeft een minister van Koloniën
in personeele aangelegenheden al heel weinig ge-
gronde kritiek te vreezen van de zijde der Kamer,
daar de leden van Indië al bijster weinig afweten
en zeker geen tijd en gelegenheid hebben om zich in
personeele zaken in te werken. Ik ben altijd meer
tegen- dan voorstander geweest van z.g. Indische
specialiteiten in de Kamer, maar bij de behandeling
van deze zaken is mij maar al te zeer gebleken, dat
ze noodig kunnen zijn, vooral als afgeweken wordt
van de Indische adviezen. Dat men bij de behande-
ling van de pensioenen, No. 480, het antwoord van
den minister, „dat de voorgestelde regeling zal
plaats moeten maken voor een andere, waarbij zo o-
veel mogelijk de onregelmatigheden, die
men nu niet kon ontgaan, zullen worden voorkomen”
— dat men dat antwoord voor zoeten koek aannam
is wel 't toppunt. Waarom niet ineens met een voor-
stel zonder onregelmatigheden, een deugdelijk af-
doend voorstel voor den dag gekomen? Hoe lang
speelt men reeds en zal men nog spelen met de duur-
ste belangen van een sedert menschenheugenis op
alle mogelijke wijzen te kort gedaan Indisch leger?
Dat als onregelmatig erkend voorstel had moeten
worden teruggewezen en indiening verzocht van een
tot 1 Januari 1920 terugwerkende regeling zonder
onregelmatigheden. Waarom dit lapmiddel aan-
vaard?

Dat de heer Albarda een motie indiende om o.m.
de posten betreffende de regentschapsraden uit te
stellen, laat zich verklaren. De S.D.A.P.-fractie
wordt vanuit Indië goed voorgelicht en wil blijkbaar
eerst het rapport der herzieningscommissie onder
de oogen zien. Deze motie was natuurlijk koren op
den molen van Dr. Scheurer, wiens partijgenoot in
den volksraad, de heer Bergmeijer, niet bijster veel
voelt voor gemengde regentschapsraden. Hij beriep
zich daarbij op den heer Ritsema van Eck, den man
van de tweeledige autonomie, van het dualisme, en
die de rassengroepering in stede van de opkomende
belangengroepering belijktbaar wenscht te accen-
tueeren. De minister nam den memoriepost na wei-
nig pourparlers heel goedmoedig terug.

Bij de behandeling van de verhooging der pensioe-
nen, de reeds toegekende, van officieren en minde-
ren nam de minister het amendement-Scheurer e.s.
over, om aan alle gepensioneerden 40 pCt. toe te
kennen, in stede van 33½ pCt. boven de f 2.000.—
Prachtig! het standpunt is m.i. juist en blijkens
zijn antwoord stond de minister in beginsel geheel
aan de zijde der heeren Scheurer e.s. Zijn bezwaren
waren ten deele van practischen aard, ook van finan-
cieelen aard. Van financieelen aard.....! Och
arme, dat half miljoen meer kan Indië, meer spec-
ciaal de suiker, thee, petroleum e.t.g. met hunne
exorbitante dividenden, heusch nog wel dragen. En
als de minister het Scheurer e.s.-beginsel reeds vóór
de indiening van het ontwerp deelachtig was, had
het voorstel anders moeten luiden. Gelijke verhoog-
ing voor allen! Zooals het ontwerp daar lag, had de
minister voor de pensioenen beneden de f 2.000.—
na een amendement consequent een hooger procent
dan 40 moeten verdedigen, temeer, waar hij zelf
verklaarde, dat de toestand voor de heele kleine
pensioenen zéér nijpend is.

Laten minister en Kamer evenwel niet denken,
dat de Indische militaire gepensioneerden met die
40 pCt. verhooging zijn ingenomen. Verre van dat!
Zeker, een kinderhand is gauw gevuld en er zijn
altijd menschen, die voor alles waardeering kunnen
vinden. Uitgeknepen citroenen, zegt men, kunnen
niet spreken, daarmede te kennen willende geven,
dat gepensioneerden geen recht van spreken meer
hebben. Dit hebben de oud-Indische militairen, wier
belangen vóór 1920 steeds met voeten werden getre-
den, echter wel. Zij hebben de pacificatie der buiten-

N.V. Autogarage „CITO”

Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

Luxe Verhuur-Auto's

TUINARCHITECTUUR

N.V. Clingendaalsche Kweekerij 140

CLINGENDAAL
Eigen Kweekerij

Den Haag

gewesten verricht op een voorbeeldige wijze. Dui-
den hunner kameraden liggen op de slagvelden.
graven.

Die vermoeienissen, die ontberingen werden
leden, die gevaren getrotseerd door een fuselier vo-
'n zakgeld van 33 tot 45 centen per dag. Schat-
keerden die menschen allen in patria terug, dat kan
U begrijpen. De gagementen voor 12 jaren Indische
dienst waren voor een fuselier f 200 's jaars, ge-
geant f 260.— en adjudant-onder-officier f 320.—
Als een kat in een vreemd pakhuis, hun ambacht
verleerd, komen of kwamen die menschen hier terug.
De rest laat zich begrijpen! Dienstjaren boven de
werden niet beloofd, jongelingsjaren evenmin. Ze-
ken ik iemand, die 40 (zegge en schrijve: veertig)
jaren van ± 1865 tot ± 1905 in Indië diende,
waarvan 30 jaren als adjudant-onderofficier en
daarvoor f 480.— gagement 's jaars kreeg. Wat
kolossale belooning, vindt U niet? Hij en meerder-
van zijn slag worden met de rest nu afgescheept met
40 pCt. verhooging, in stede van aan hen (proportio-
neel) toe te kennen het voor het Indische leger na-
voor te stellen pensioen. Deze verhooging had nu
voorloopig moeten toekennen en bij definitieve re-
geling der militaire pensioenen den volksraad moe-
ten vragen of het de bedoeling is, die pensioenen
van terugwerkende kracht te verklaren voor de oud-
strijders van vóór 1920.

Het antwoord zou niet twijfelachtig geweest zijn
daarvan houd ik me verzekerd. Met Hollandsche
regelingen heeft Indië niets uit te staan, dat
men zulks toch begrijpe.

Misschien zal deze zaak nog eenmaal in den In-
dischen volksraad aan de orde komen en dan hoop
ik ginds in Indië de belangen van mijn oud-strij-
makers naar behooren te behartigen. Hoe eerder de
Tweede Kamer zich niet meer met de Indische duiten-
en aangelegenheden zal bemoeien, hoe liever het
mij is.

Hiermede neem ik afscheid van redactie en lezer
van „Oost en West”. Ik keer binnenkort naar In-
dië terug. Het ga U wel!

S. J. AALJ.

Losse Opmerkingen.

XXIII

De vorige maand vertrok een onzer laatst aange-
worven leden, de heer Baginda Dahlan Abdoellah
per S.S. Bali naar..... Mekka.

Het is zeker een unicum, in de wetenschappelijke
wereld, dat een leeraar aan de Leidsche universiteit
verricht en dat een Oosterling van uit Holland
daarheen gaat! De Leidsche professoren, vooral
die in de Oostersche talen en alles wat daarmede
samenhangt, islam, etc., zien deze godsdienstige
studie-reis met belangstelling verrichten en, na zijn
terugkeer, zullen de colleges van „hadji” Abdoel-
lah er zeker niet minder interessant op worden.

Niettegenstaande het exceptioneele van het ge-
val, weigerde de stoomvaartmaatschappij Rotter-
damsche Lloyd hem de overtocht naar Port Said...
hij moest en zou betalen tot aan Batavia!..... Zelfs
nadat de tusschenkomst van den directeur persoon-
lijk was ingeroepen, bleef deze maatschappij op
haar standpunt staan.

De stoomvaartmaatschappij Nederland toonde
zich in deze iets ruimer van opvatting en — na
voorspraak van de wetenschappelijke wereld, bij
monde van een der professoren — kreeg Abdoellah
op het laatste nippertje nog een plaatsje op de
„Bali”, zonder volle passage naar Batavia te
moeten betalen. (Van „Koloniën”, van „Buiten-
Zaken” en van „Leiden” ontving hij alle mede-
werking!)

Dit détail is daarom de moeite van het vermelden
waard, omdat de van nature minder „zakelijk” en
meer „behulpzaam” aangelegde Oosterling de
„geste” van een groote scheepvaartmaatschappij

KUNSTINSTITUUT

De Scheveningsche Muziekschool

Dir. JOSEPHINE WINTER 16

Keizerstraat 23 - Scheveningen

Adverteeren doet verkoopen.

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
V. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

die toch zoo reusachtig belang heeft bij Indië en bij zeebevelingen vol met bedevaartgangers..... niet bepaald waardeerd herdenkt. Hetgeen der andere zijde, die dergelijke waardeering niet in klinkende munt kan omzetten, vermoedelijk steenkoud zal laten. En toch vind ik dit voorval jammer.....

* * *

Vele leden van Oost en West zullen zich vermoedelijk nog herinneren den sympathieken en in de wetenschappelijke wereld zeer hoog getaxeerden Dr. R. Tumbelaka, Minahasser, assistent te Utrecht in de psychiatrie.

Ik herinner me op vergaderingen van de Indische Vereeniging eenige malen afkeurende beschouwingen te hebben gehoord over de onvoldoende medewerking vanwege het dep. van Koloniën om dezen medicus op behoorlijke voorwaarden naar Indië uit te zenden.

Het is dan eindelijk verleden jaar gelukt!..... En ziet..... nauwelijks is Tumbelaka in Indië, of..... hij krijgt van de Japansche Regeering het aanbod om „professor” te worden in de psychiatrie aan de universiteit te Tokio. Hetgeen voor de extremisten in de nationale beweging een welkome aanleiding was tot het treffen van vergelijkingen, die niet ten gunste van Nederland uitvielen!

Van Japan, tusschen twee haakjes opgemerkt, een handige manier om de sympathieën in de Minahassa op Japansch spoor te leiden..... trouwens de ter zake achter de coulissen gekeken hebbenden weten reeds lang, dat Japan bijzonder veel prijs stelt op vriendschap met de Minahassers (op wier bajonetpunten het Nederlandsche gezag in Indië berust..... zooals in militaire kringen heel dikwijls wordt gefluisterd); wat niet wegneemt, dat zuiver wetenschappelijke motieven niettemin de hoofdreden van deze belangstelling kunnen geweest zijn!

Intusschen, de heer Tumbelaka sloeg dit professoraat af, omdat een aanvaarding daarvan zou beteekenen, dat hij met Nederland voor goed heeft gebroken.

De Java-bode, deze weigering vermeldende, hoopt, dat Nederland zijne weigering op prijs weet te stellen!

* * *

Nu ik toch over Japan bezig ben, mag hier zeker wel eens herinnerd worden aan de buitengewone blijken van vriendschappelijke gezindheid, in den laatsten tijd in en buiten het Japansche parlement voor Nederland, en speciaal voor het strategisch zoo gunstig gelegen Nederlandsch-Indië, gedomstreerd.

Leder Nederlander en ieder vijand van „oorlog” zal deze vriendschap natuurlijk op de juiste waarde schatten en zich hoogelijkst verheugen in dezen machtigen „sobat”..... te meer, waar wij gedurende den afgelopen grooten oorlog met vertrouwen de behendigheid van de Nederlandsche diplomatie hebben leeren kennen, die met iedereen puike vrienden bleef, zonder zich echter zóódanig te laten omhelzen, dat „vastzitten” er het gevolg van werd. Het beeld is niet bepaald fraai, maar vermoedelijk daarom des te duidelijker.

Want dat er in Oost Azië iets broeit..... zal den aandachtigen lezer van de Aziatische en Amerikaanse oorlogsbudgetten enz. enz. niet ontgaan zijn! En de houding, die Amerika en de Amerikanen ook na den oordog blijven aannemen tegen *coloured people*, draagt er niet toe bij om in Japan de vredes-idee ingang te doen vinden!

Bij het laatste bezoek van Japansche oorlogsschepen aan Indische havens werden o.a. de Japansche schepelingen van rijkswege onthaald op een reisje naar Buitenzorg. Een internationale hoffelijkheid, vermoedelijk voortspruitend uit de behoefte aan wederzijdsche appreciatie..... waaruit in geen geval de gevolgtrekking te maken, dat de Nederlandsche regeering géén prijs stelt op appreciatie

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw,
Piet Heinplein, Tel. $\begin{cases} 1587 \\ 1588 \end{cases}$ 123
Bijkantoor: DEN HELDER,
Hoofdgracht 37, Tel. 83.

van de zijde van de eigen schepelingen, van wie 99 percent nimmer iets van het binnenland van Java te zien kregen (het etablissement te Malang uitgezonderd).

* * *

In verband met dit Japansche uitstapje naar 's Lands plantentuin op Nederlandsche kosten, trof ik in de „N. S. Ct.” de volgende beschouwing aan:

Een vorig jaar werd door bemiddeling van kolonel Gooszen, een aantal onder-officieren op gouv. kosten in de gelegenheid gesteld een suikerfabriek in werking te zien, welk uitstapje uitstekend in den smaak viel.

Men klaagt in Nederland in Regeeringskringen over de weinige kennis en belangstelling van het volk voor onze koloniën, doch ligt hier nu niet een weg, om die kennis en belangstelling onder het volk te vermeerderen van Gouvenementswege?

Veel zullen dergelijke uitstapjes niet kosten, want in vele gevallen is er in den omtrek van de bezienswaardigheid een garnizoen gelegen, welks gastvrijheid kan worden ingeroepen.

Het is trouwens opmerkelijk, hoe weinig het mindere personeel op de vloot weet van land en volk, terwijl toch een gedeelte van hun diensttijd hier wordt doorgebracht.

Deze beschouwing kan precies omgedraaid worden ten opzichte van de Indische schepelingen van onze beide groote stoomvaartmaatschappijen.

Deze, ten getale van eenige duizenden, bezoeken periodiek onze beide havens, zien in doorsnee niets anders dan den viezen zelfkant van Zeedijk en Schiedamschen dijk en verspreiden in Indië de zonderlingste en allerverheffendste verhalen omtrent Westersche beschaving, etc., etc.; welke verhalen, als komende uit monden van menschen, die het weten kunnen, gretig worden aangehoord en... aangedikt.

Wat zouden de scheepvaartmaatschappijen (want hier is het particulier initiatief aangewezen, omdat dit géén Regeeringsschepelingen zijn) een reusachtigen steen kunnen bijdragen tot het aankweken van wat méér kennis en waardeering voor het Westen... indien zij er toe konden besluiten om den Indischen en Chineeschen schepelingen hunner stoomers periodiek wat van mooi Nederland te laten zien.

Die maatschappijen hebben personeel genoeg om als geleider te fungeren en van de spoorwegmaatschappijen (althans zeer zeker van de Nederlandsche Staatsspoor) zullen zij ongetwijfeld daarbij de noodige faciliteiten genieten.

Er zal Nederland toch zeker wel „iets” gelegen liggen aan de meening, die een deel van het Indische proletariaat koestert ten opzichte van Nederland?.....

Is dit niet iets voor „Oost en West” om als promotor op te treden?

* * *

Vorenstaande beschouwing geldt, en in niet mindere mate, ook voor de hier aanwezige studenten van Indischen bloede, met dat verschil, dat dezen meereendeels door eigen gebrek aan belangstelling nageenog niets van Nederland zien!

Ik sprak in Indië meerdere malen met Indiërs, die in Holland studeerden en het trof mij altijd, dat de uitzonderingen niet te na gesproken — de kennis van het Westen, van de Westersche beschaving, de cultuur, landbouw, veeteelt, nijverheid, enz., enz. voornamelijk geconcentreerd was in de Haagsche en Amsterdamsche kroegen, mitsgaders hunne bezoekers en bezoekers!

En ook dit is te betreuren, want ook hier gaan prachtgelegenheden voorbij om onder de Oostersche (intellectuele) wereld wat meer waardeering voor ons eigen land te verspreiden.

Pietstochten naar Friesland, naar Limburg, enz. kosten „en club” heusch niet meer dan de dagelijkse consumpties op de „boulevards” van Scheveningen! Evenmin het bezoeken van fabrieken, haven-

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ
Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =
Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624 33
STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK
New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. 64 Pinestreet.
belast zich met:
Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.
Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door 190
PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

N.V. Brood- en Beschoitfabriek
„DE OUDE VETTE HEN”
DEN HAAG
bij het Stadhuis
Alle soorten Brood, Beschoit, Banket, enz.
Lunchroom - Tea-Concert 219

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 1°.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage. 179
Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852
Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's ... ..
Dag en Nacht geopend

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
1/4 DE ERVEN H. VAN DIJK
Hofleveranciers van wijlen Z.M. den Koning
Nieuwe Gracht 6 - Tel. 3416
UTRECHT
Leveranciers van Burger, Militaire- en Marine Kleding 209
Indische Uitrustingen
Reiziger door het geheele land te ontbieden.

J. P FLECK - Utrecht
Lijmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij ..... Stoffeederij
... Matrassen en Beddenfabriek 206
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Adverteeren doet verkoopen

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE”
Amsterdam 192
 72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
 Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes. 170
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Hotel VAN DEN ABELEN
SCHEVENINGEN
 Het geheele jaar geopend.
 Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen
 175 Aanbevelend, P. ENGELS.

„DE BIJENKORF”
 :: Lunch- en Tearoom ::
 Koude- en Warme Schotels 153
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
 LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
 Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
 Uitsluitend Indische Tafel.
 163 Directeur: J. VAN GEEMERT.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
 UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
 135 **KOUDE EN WARME SCHOTELS.** J. H. M. KOETS

Het sedert 1911 gevestigde
Indisch Restaurant „Waroong Djawa”
 Kortenaerkade 10, Den Haag, Tel. 4882
heeft geen filialen.
 TEVENS UITZENDING VAN DINERS. 193

Hotel Café-Restaurant
HET ROOMHUIS „BOSCHHEK”
Haagsche Bosch Den Haag
 Eigenaar-Exploitant: H. L. P. ALSEM.
 Uitstekende Keuken
 Gelegenheid tot het geven van Diners
 en Partijen
 Kegelbanen Tennisbanen
 Oprijlaan met Garage 9

Pension „Nieuw Panorama”
 Parkweg 15 Scheveningsche Boschjes. 69
 Telef. Schev. 467
Eerste Rang Familie-Pension
 Winter en Zomer geopend. Prima Keuken.

werken, landbouwbedrijven, etc., etc. En zoowel van de zijde van particulieren, als ook van de zijde van onze Vereeniging „Oost en West” met de door heel Nederland verspreide leden, zal daarbij ongetwijfeld de noodige hulp en voorlichting gegeven worden, indien zulks gewenscht wordt! Het dagelijks bestuur, met hetwelk ik deze aangelegenheid besprak, bevestigde dit volkomen.
 Licht het niet op den weg van het „Indonesisch Verbond van Studeerenden” om in deze het initiatief te nemen?
 Wie van de congressisten van 19—22 Juli a.s. te Lunteren, wil hier een balletje over opwerpen?
 H. J. VERMEER.
 Den Haag, 4 Juli 1920.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Werkstakingen en de Strafwet.
 In het „Soer. Hbld.” treffen wij een zeer belangrijk artikel aan over de strafbedreiging tegen werkstakingen. De heer A. doet daarin allereerst uitkomen, dat in de op 1 Jan. 1918 afgeschafte strafwetgeving artikelen voorkwamen, welke ruimschoots voldoende waren om werkstakingen te verhinderen. Bij art. 341—343 werd de samenspanning van werklieden strafbaar gesteld om tegelijkertijd het werk te doen ophouden, het werk in een fabriek of werkplaats te verbieden, of te beletten, dat andere werklieden er heen gaan of er blijven vóór of na zekere uren, en in het algemeen om den arbeid te schorsen, te beletten of in prijs te doen stijgen. Bovendien bedreigde art. 75—83 van dat wetboek straffen tegen de openbare ambtenaren, die in gemeen overleg besluiten hun ontslag te nemen, wanneer dit tot doel of gevolg heeft, de schorsing of stremming der rechtsbedeeling of van eenigen anderen openbaren dienst.

Dit alles is als met tooverslag veranderd bij de invoering in 1918 van het Strafwetboek voor Ned.-Indië, een zoo goed als getrouwe copie van het Nederlandsche Strafwetboek. De bovengemelde artikelen van het oude Strafwetboek zijn vervallen; men treft in het nieuwe Strafwetboek geen overeenkomstig artikel aan. Ook ontbreken hierin de artikelen 358bis, ter en quater, naar aanleiding der spoorwegstaking in 1903 in het Nederlandsche Strafwetboek ingevoerd. Schr. acht deze omissie een gevolg van een advies van den vroegeren hoofdinspecteur der S. S., den heer Damme, die meende, dat vrees voor politieke stakingen van het spoorwegpersoneel onder de sedert veranderde omstandigheden, geen reden van bestaan meer heeft. Verder, dat economische stakingen door andere middelen dan strafbedreiging moeten worden voorkomen en dat de vrijheidsbeperkingen, welke in dergelijke maatregelen liggen opgesloten, zouden kunnen leiden tot een geest van ontevredenheid, die ongunstig zou werken op de ontwikkeling van een gezond vereenigingsleven.

Schr. gaat na of deze argumenten van 1913 nog hun kracht hebben behouden. Vrees voor politieke stakingen heeft nog reden van bestaan en niemand zal willen ontkennen, dat het wenschelijk is, dat de positie van den ambtenaar zoodanig zij, dat er geen reden voor hem bestaat tot een staking over te gaan ten einde zijn economische positie te verbeteren.

Aangenomen, dat staking van den arbeid een recht is, dat den werknemers tegenover den werkgever toekomt, zij is een onbetwistbaar onrecht, wanneer zij geschiedt binnen den termijn, waarvoor de werknemer zich heeft verbonden, wanneer zij ontaardt in weigering van de vervulling eener verplichting, welke de arbeidsovereenkomst hem oplegt en niets van hem wordt gevraagd dan dat, waartoe hij is gehouden. Legt de werknemer onder die omstandigheden het werk neder, dan is dit niets anders dan een

Restaurant KOLLÖFFEL
 HEERENGRACHT 241 tusschen Gasthuismolensteeg en Raadhuisstraat.
AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.
 PLATS DU JOUR VAN 12—1.30 UUR. 216
 Diners van 4—8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorgerecht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).
 ABONNEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.—.
 Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”
 Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 1269
Alle Kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.
Huis van den 1sten Rang

wederrechtelijke contractbreuk, een onrechtmatige daad.
 De vrees, dat de in de stakingsartikelen opgesloten liggende vrijheidsbeperking zou leiden tot een geest van ontevredenheid en ongunstig zou werken op de ontwikkeling van een gezond vereenigingsleven, hersenschimmig gebleken. Zelfs zonder dat de stakingswetten in de Indische strafwetgeving zijn opgenomen, is de ontevredenheid onder de ambtenaren steeds toegenomen.

En wat het vereenigingsleven in Indië betreft, is een totale mislukking gebleken. De enkele hier te Java bestaande inlandsche vakvereenigingen hebben zich nimmer ten doel gesteld hun leden economisch of moreel op te heffen, doch zijn grootendeels op aard in geheime vereenigingen, die geen ander doeleven dan om haat en ontevredenheid te zaaien dan wel om het bestaande gezag omver te werpen.

Het artikel eindigt met de conclusie, dat het gebedeog behoort, dat de regering, in deze tijden waarin het welzijn van de particuliere industrieën en cultures — de kurk waarop Indië drijft — dagelijks wordt bedreigd door onverantwoordelijke volksmassa leiders, zeer zeker bevoegd, en zelfs verplicht is, om tegen het uitlokken van ongemotiveerde stakingen zonder eenigen economischen ondergrond, met een strafbepaling te reageeren. Wel zal daartegen kunnen worden aangevoerd, dat het toepassen van een strafbepaling, bij het uitbreken van een staking feitelijk onmogelijk zal zijn, omdat een strafvervolg tegen honderden onmogelijk is, doch daartegen kan worden aangevoerd, dat dergelijke strafbepalingen een heilzame preventieve werking kunnen uitoefenen, waarbij dan nog bovendien dit komt, dat het in het openbaar opruien tot staking tot een strafbaar feit zal worden gestempeld.

Politiek en Indische studenten.

Aan een hoofdartikel in de *Java Bode* van den heer K andou ontleenen wij o.m.: De heer Stokvis, inspecteur van het M. O., thans met verlof in Europa, heeft zijn open brief besproken welke hij verleden jaar aan de Indische studenten in Nederland richtte. In bedoelden brief ried hij de studenten van Indonesische origine aan zich niet op politiek terrein te bewegen, maar met spoed hun studie te voleindigen, ten einde aldus hun vaderland op de verschillende gebieden vlugger van dienst te kunnen zijn. De heer Stokvis is van meening, dat de Indische studenten te veel bemoeienis hebben met „dingen”, die buiten de sfeer van hun studie liggen, dat deze studie daardoor min of meer verwaarloosd wordt, terwijl Indië hun krachten toch zeer van noode heeft. Het is voornamelijk het „doen” aan politiek, dat de heer Stokvis critiseert. Het is voornamelijk ook dit punt, waar de heer K andou met den heer Stokvis van meening verschilt.

De geestelijke opleving onder de inheemsche bevolking, welke opleving door de regering als een verblijdend verschijnsel wordt geconstateerd, danken wij aan eenige studeerenden, die aan politiek „deden”, die ruim tien jaren geleden den gedenkwaardigen stoot gaven tot de oprichting van B. O. Nu dien hebben studeerenden herhaaldelijk door hun initiatief verschillende andere nationale stroomingen aan zich verplicht, daar zij er de geestelijke vaders van zijn. Hun namen zijn nauw gekoppeld aan de verschillende politieke stroomingen. Men uit te schakelen zou beteekenen, deze stroomingen aanmerklijk remmen, zoo niet erger.

Hun rol is in den loop der jaren er niet minder belangrijk om geworden. Integendeel, nu meer dan ooit klemt de noodzaak, dat zij de talloze *omontwikkelde* z.g. volksleiders gaan substitueeren in de nationale beweging. De rol van den Indischen studeerenden in de Indische politiek kan niet anders dan belangrijk zijn, gezien het geringe aantal intellectuelen dat Indië voorsnog bezit. Hem die rol te ontnemen, zou beteekenen hem beletten zijn nationale plicht te vervullen.

Schr. wil hiermede niet zeggen, dat de vakken van studie nu op het tweede plan moeten worden gesteld. Integendeel, zij dienen in de eerste plaats de aan-

American Hotel - Amsterdam
 Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131
 Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
 Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
 Electrische Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
 A. W. VOLMER, Directeur.
 Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Tel. 4060
- Haag - **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Dinners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Dinners à f 0.90 Vleesch Groenten Aardappelen	Dinners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Dinners à f 1.60 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
---	--	--

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES
verkrijgbaar voor 24 Dinners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 0.90 f 20.50, 24 diners à f 1.- f 23.-
24 diners à f 1.60 f 37.50, 24 porties soep . . f 5.-
Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar. 220
Verzoeken bussen te weigeren met verbroken contrôle-sluiting.

naacht te hebben, doch het luttele aantal Indische intellectueelen maakt het tot zijn nationale plicht, dat de Indische student zijn bemoeienis ook uitstrekt tot de politiek, wil het hem althans ter harte gaan, dat de nationale stroomingen van zijn vaderland niet geleid worden in de beddingen van ongeluk en verderf.

De Nationaal-Indische partij.

Op een drukbezochte vergadering van de N(ationaal)-I(ndische) P(artij) ontvouwde de heer V i e r h o u t, het nieuwbenoemde Volksraadslid, zijn politiek program — zooals wij o.a. uit de *Sum. Post* in het hoofdartikel „de Oostkust en de Volksraad” lezen — en dat hierop neerkomt, dat de Volksraad wordt verkozen op de basis van algemeen kiesrecht met verantwoordelijke departementshoofden, terwijl de positie van den algemeenen regeeringsgemachtigde ongeveer moet zijn als die van den premier.

De band met Nederland moet bestendig blijven. Aan den Volksraad moet de gelegenheid worden geboden de begroting in de Kamers te doen verdedigen.

Spr. oordeelde, dat het Nederlandsche volk en de huidige, Indische regeering van goeden wille zijn om Indië tot zelfstandigheid te leiden. Bij unificatie der rechtspraak moeten allen voor de wet gelijk zijn. De heer Vierhout verklaarde zich een tegenstander van de militie, zoolang het volk niet meerdere zeggenschap heeft, een tegenstander van het Staatsocialisme op de basis der vrijzinnig-democratische partij. Spr. is voor een spoedige invoering eener arbeidswetgeving, in verband waarmee hij de laatste publicatie van het Suikersyndicaat in het *Archief* scherp veroordeelde.

De heer Vierhout werd luide toegejuicht. Tijdens het debat deelde de voorzitter der N. I. P. mede, dat jhr. De Muralt bereid was ook een spreekbeurt te vervullen; in een schrijven heeft de heer de Muralt uiteengezet, dat in Indië een reusachtige, sociale achterstand bestaat.

De Europeesche vrouw in de binnenlanden.

In de *Sum. Post* beschrijft Bios in het artikel „Naar Bagam Si Api Api” den geweldigen brand, die daar gewoed heeft. Hij kwam in de gelegenheid een kijk te krijgen op het leven en den arbeid van vele ambtenaren in het hartje der binnenlanden en schrijft daarover vol bewondering.

Maar, voegt Bios er aan toe, dat zoovele bestuursambtenaren 't leven in de rimboe kunnen volhouden, er niet onder doorgaan, is niet voor 't minst te danken aan den steun, dien zij veelal van hunne echtgenooten ondervinden. 't Wil wat zeggen, als Europeesche vrouw jaren achtereen te verblijven in streken, waar alles in 't eigen, eenzame huis moet worden gevonden en de man bovendien soms nog dagen lang op tournee gaat, waar bij ziekten wijf in den ontbrek geen geneeskundige hulp is te vinden, waar het leven geheel en al uit het eigen innerlijk moet worden opgebouwd.

En dan nog voortdurend opgewekt te blijven om den man den moed niet te ontnemen, om zijn bestaan zoo zonnig mogelijk te maken..... zie, daar behoort méér dan moed toe, daar zijn een rotsvaste liefde en een groot idealisme voor noodig. En die vindt ge dan ook op de eenzame, vooruitgeschoven posten van het Nederlandsche gezag, in de veelal primitieve, maar toch zoo'n weldadige warmte uitstralende woningen van den bestuursambtenaar.

De vele Indische stadsvrouwjes, die haar echtgenooten in den steek laten, zoodra het uitgaande leven voor haar de attractie verloren heeft en zij naar iets nieuws verlangen, of wanneer kwalen of vermeende kwalen haar naar een rustkuur in 't koude Westen doen verlangen, moesten zich deze kranige Hollandse vrouwen in 't binnenland eens wat meer tot voorbeeld stellen. Misschien zouden, ze dan leeren beseffen, dat er in dit leven nog iets hoogers en beters bestaat dan het jagen naar genoegens en 't uitvinden van nieuwe attracties: de opoffering voor, het opgaan in den zwaren arbeid van den man in de tropen!

HOTEL „LA RÉSERVE”
Louise de Colignystraat 10
(Bezuidenhout kwartier) 's-GRAVENHAGE
Hotel 1e klasse, moderne Kamers. Familie-Hotel met voor langer verblijf speciale conditiën. Rustig gelegen bij het Juliana v. Stolbergplein. Eindhalle lijn 4 van stations H. S. en S. S.
Kamers kunnen dagelijks gereserveerd worden. Logies met uitstekend ontbijt vanaf f 4.-

Excursie der Natuurhistorische Vereeniging.

De afdeling Batavia der Ned. Ind. Natuurhistorische Vereeniging hield een excursie naar een der koraal-eilanden in de baai van Batavia. Drie stoombooten brachten het talrijke gezelschap van Priok over een heerlijk kalm zeetje naar het eiland Edam. Hier werden allereerst de schatten der zee bewonderd en verzameld. Sierlijke, levende bloemkoralen ontplooiden zich in een glas met zeewater, zeekomkommers werden door anderen aangebracht en kropen er langzaam tusschen rond. Bonte vischjes werden met schepnetten gevangen en heremietkrabbe-tjes kropen met hun geleende schelpen overal over het strand. Natuurlijk was het niet mogelijk, dit alles te verzamelen en daarbij zelf droog te blijven. Anderen hielden zich meer met de landflora bezig en bewonderden de rose kelken van de strand-ipomaea en de niet minder fraaie vlinderbloemen van de Canavallia, die evenals de Ipomaea in lange slierten over het strand kruipen. Op sommige plaatsen stonden de mangrove's in groot aantal op hunne steltwortels langs het strand.

Vele andere merkwaardige planten werden bekeken. In de N. V. is een ieder, die belang stelt in de levende natuur, welkom. De secretaresse, mevr. Engles-Julies, woont Waterlooplein 15. (*Java-Bode*).

Tekort aan geneesheeren.

Er bestaat te Semarang thans een sterk tekort aan geneesheeren, althans aan dokters, waarin het publiek vertrouwen stelt. Nemen we den toestand van het oogenblik, dan blijkt het overgrote deel der zieken tot den patiëntenkring van twee of drie doktoren te behooren, voor een stad als Semarang een verkeerde toestand, waarin verbetering behoort te komen. Er is te S. nog stellig plaats voor een drietal artsen, die het publieke vertrouwen door hun kunde en persoonlijkheid weten te winnen.

Vermoedelijk zal dokter Koenraads, vroeger te Klaten, zich te S. komen vestigen, terwijl mevrouw Baars practijk gaat uitoefenen. (*Loc.*)

UIT DE INDISCHE PERS.

„De papiermoeilijkheid in Ned.-Indië”. In de *Neratja* van 20 Maart 1920 wordt er eens op gewezen, met welke moeilijkheden de administraties van de verschillende Inlandsche couranten in Ned.-Indië te kampen hebben, ter zake van de papierleverantie.

De prijzen van het papier zijn natuurlijk zeer gezegen, doch dit bezwaar is wel te ondervangen.

Een andere zaak wordt het voor de administraties, wanneer het artikel niet meer te krijgen zal zijn.

Met het gewone courantenpapier is dit reeds voor een groot deel het geval en het courantenpapier, dat voor bewaring niet in aanmerking komt, heeft reeds alle mogelijke kleuren aangenomen.

Zoo gelijkt het papier, waarop de „Oetoesan Hindia” uitgegeven wordt, wel op gedroogd pisangblad en het papier van de „Kaoem Moeda” verschilt daarvan niet veel.

De administratie van de *Neratja* beschikt gelukkig nog over eene kleine hoeveelheid bruikbaar courantenpapier, doch men vrage daarbij niet naar den prijs, welke daarvoor betaald is geworden, n.l. tijdens den oorlog tienmaal den prijs en thans tweemaal den prijs van vóór den oorlog.

Met betrekking tot dezen papiernood schrijft de heer A. H. Wignjadisastra in de *Kaoem Moeda* het navolgende:

In de korte berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel van 19 Februari 1920 kan men de mededeeling vinden, dat de papierfabrikanten in Japan in eene vergadering hebben besloten de papierprijzen met 10 pCt. te verhoogen. Deze vergadering, die op 22 December 1919 te Tokio werd gehouden, kwam tot deze eindbeslissing in verband met de stijging der loonen.

Doch aangezien, volgens den schrijver, de bedrijfskosten in Japan niet zooveel zijn verhoogd, meent hij deze papierprijsstijging meer te moeten zoeken bij de importeurs van papier uit den vreemde, die naar een te groot winstbejag streven.

Restaurant Royal
'S-GRAVENHAGE
Lange Voorhout 14 - Telef. 8580

Restaurant VAN DER PIJL
PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant
„Central”
In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble
WILLY HONSBEEK & Co

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout.

Dejeuners, Dinners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

HOLLAND HOTEL
tegenover de Wagenbrug
Restaurant à la carte en pension
DEN HAAG

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
NDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
Salon de Rafrâchissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

GRAND HOTEL COOMANS
ROTTERDAM - HOOFDSTEEG
Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.
Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.
De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.
De Directeur H. HOLTHAUSEN.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 105.000.000.-

(t. w. : kap. f 75.000.000.- en reserve f 30.000.000.-.)

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes

Coolsingel
Delfshaven
Felsjeoord
Schiedam
Vlaardingse

Rokin

Zaandam

Mauritskade

Bezuidenhout
Kneuterdijk
Naaldwijk
Rijswijk
Scheveningen

Handelscredieten.

Voorschotten in rekening-Courant.

Deposito's.

Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.

Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar
Alphen a/d Rijn
Amersfoort
Apeldoorn
Arnhem
Assen
Barneveld
Bodegraven
Borelio
Boskoop
Coevorden
Culenburg
Delft
Den Burg (Texel)
Deventer
Doetinchem
Dokkum
Dordrecht
Drachten
Ede
Franeker

Geldermalsen
Gouda
Gorinchem
Groenle
Groningen
Haarlem
Harlingen
Heerenveen
Helder (den)
Hengelo (O.)
Hoogeveen
Hoogezand
Hulst
Katwijk
Leenwarden
Leiden
Lochem
Meppel
Middelburg
Nijmegen
Oostburg

Purmerend
Schagen
Schoonhoven
Sliedrecht
Sneek
Stadskanaal
Terneuzen
Tholen
Tiel
Uithoorn
Utrecht
Veendam
Veenendaal
Vlissingen
Wildervank
Woerden
IJmuiden
Zeist
Zierikzee
Zutphen
Zwijndrecht

**DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND**

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.-

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 dag opzegging . . . . . 2 %
Met 3 maanden opzegging . . . . . 3 %
Met 1 jaar opzegging . . . . . 4 %

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.

ADVIES BIJ BELEGGING.

VAN DER HAM & SMITTEAAR

Fred. Hendrikplein 37 - 's-GRAVENHAGE - Tel. Schev. 2607

Effecten, Coupons, Deposito's,
Beleeningen, Prolongatiën, Handelscredieten
Incasso's en Rekening-Courant.

Het courantenpapier is dientengevolge met 9 yen gestegen.

Dat papier is dus wel bereikbaar voor de Inlandsche couranten, doch tegen zeer hoogen prijs.

In de Korte Berichten van 26 Februari 1920 kan men lezen, dat Amerika voor één jaar tijds den papieruitvoer wil bemoeilijken, zoodat het betrekken van dat artikel uit dat land zonder twijfel moeilijk zal zijn, terwijl tot overmaat van ramp de handelaren te Batavia hebben bericht, dat Noorwegen alleen „en gros” aan Engeland levert.

Engeland voerde vóór den oorlog papier uit naar Java, doch is nu zelf op het buitenland aangewezen.

Onmogelijk is het natuurlijk niet dat men, door dergelijke berichten uit te strooien, verhooging van de papierprijzen beoogt.

De *Kaem Moeda* zal dus voorloopig voortgaan haar courant te drukken op papier dat veel op gedroogd pisangblad gelijk.

De stand van zaken op Java met betrekking tot de papierleverantie is derhalve:

Geen papierfabriek op Java.
Dúur papier in Japan.

Moeilijke leverantie uit Amerika.
En wat doet Nederland, vraagt de schrijver?

„Uit de Regentenwereld.” Aan de *Neratja* van 22 Maart 1920 werd het navolgende ontleend:

Volgens ontvangen bericht zal de heer Raden Toemenggoeng Wira Nata, Regent van Tjandjoer, in die functie worden overgeplaatst naar Bandoeng, hetgeen aan de inlandsche bevolking van die plaats zeker aangenaam zal zijn en haar dankbaar zal stemmen, in aanmerking genomen dat zij steeds verlangend naar die benoeming heeft uitgezien.

Moeharam, aldus is de naam van den aanstaanden Regent van Bandoeng, hoort in de Preanger niet thuis, doch is in het Regentshuis geen onbekende.

Zijn vader, een vroegere Regent van Bandoeng, was destijds bij het volk zeer gezien en de populariteit, welke Raden Toemenggoeng Wira Nata geniet, dankt hij aan zijn persoon zelf. Voor zijne meerderen is hij hoffelijk en eerbiedig en voor de lager geplaatsten is hij de welwillendheid zelve, waardoor zijn omgang met pryaj's en particulieren altijd zulk een gemakkelijk karakter draagt.

Het gerucht loopt, dat de zetel van het Regentschap van Tjandjoer naar Soekaboemie zal worden verplaatst en het regentschap zal worden opgeheven.

De Patih van Tjandjoer is tijdelijk met het bestuur belast, hetgeen wel met die opheffing in verband zal staan.

Hoe het evenwel zij, in elk geval zal een nieuwe Regent voor één der beide plaatsen moeten worden aangewezen.

Rechten op die functie, tengevolge van afstamming, kan niemand doen gelden en de Regeering zal dus uit de Inlandsche ambtenaarswereld een keuze moeten doen en daarbij rekening moeten houden met het beginsel van de ontvoogding, dat in vollen gang is en reeds den Regentschapsraad in het leven heeft geroepen.

Men zal derhalve moeten omzien naar een jonge, intellectuele kracht, die in staat zal zijn de hooge inlandsche functie op zich te nemen en als zóódanig wordt in de buitenwereld de Patih van Batavia als candidaat voor de nieuwe betrekking genoemd.

Volgens den schrijver, zal de Regeering moeilijk een beter landsdienaar vinden dan Patih Raden Moemad Achmad, wiens bestuurstalenten en belangstelling voor het onderwijs duidelijk aan den dag zijn getreden.

Ontslagen uit de gevangenis. De heer Mohamad Joenoës, hoofdredacteur van het Inlandsche blad de *Benih Mardika* te Medan en vroeger medewerker van de *Neratja* te Batavia, is den 10en Maart 1920 uit de gevangenis op eerstgenoemde plaats ontslagen en op vrije voeten gesteld.

Zooals bekend, was hij wegens een persdelict door den rechter te Medan tot 3 maanden gevangenisstraf veroordeeld.

Op den dag van deze invrijheidstelling verscheen

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door
stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

Crediet- en Effectenbank „die Haghe”

Laan 9 - 's-Gravenhage - Tel. H. 8892

ALLE BANKZAKEN

de *Benih Mardika* op blauw papier, welke kleur „de hoop” voorstelde.

Het was eene attentie, welke door de Redactie van het blad aan Mohamad Joenoës werd bewezen en had bovendien de bedoeling te laten uitkomen, dat hij nog veel hoopt en verwacht van den hoofdredacteur in het belang van het volk en dat hij den band tussen schen leiders en geleiden zal weten te versterken.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de mieren in Ned.-Indië. In de *Tiong-Hou-Wi-Sien-Po* van 23 Maart 1920 wordt een en ander medegedeeld over de mieren in Ned.-Indië, waaraan het navolgende is ontleend:

Het aantal mieren, dat in Ned.-Indië voorkomt, zeer aanzienlijk en het is zeer moeilijk voor de niet deskundigen om daarbij de verschillende soorten onderkennen.

De bekende roode mier wordt in de bosschen aange troffen en maakt er nesten in en boven den bodem, welke soms verscheidene meters omvang hebben.

De wegen, welke daarnaar toe leiden, zijn eveneens zeer smal en bijzonder geschikt om de vreemde en kleine dieren, welke zich daar langs bewegen, niet te vallen en te doodden.

Deze roode boschmier doet zoodoende nuttig werk, daar zij tal van schadelijke insecten onschadelijk maakt.

De kleine roode en zwarte tuinmier komen in verschillende soorten voor en zijn in zoover gevaarlijk doordien zij de schadelijke bacillen van de bladeren medenemen en die in andere lichamen overbrengen.

Het zijn de bladluizen, die zich aan de vernieling van de mieren weten te onttrekken, doordien zij een zoete stof uit hun lichaam afscheiden, welke door de mieren gaarne wordt opgenomen.

De kleine roode mier, die Pharomier wordt genoemd, komt bijzonder veel voor en zou uit Zuid-Amerika zijn overgebracht.

In Europa kan zij niet leven.

In Indië daarentegen zijn de levensvoorwaarden vooral in warme huizen en in groote centra, zeer gunstig. Hebben ze zich eenmaal in een huis genesteld, dan is het zeer moeilijk ze er uit verwijderd te houden en de levensmiddelen in huis te beschermen.

Zelfs vrij groote stukken vleesch heeft men door deze mieren naar de nesten zien vervoeren.

De kleine zwarte mier leeft ook veel in de huizen, doch geeft aan de bewoners niet die beslommeringen als de kleine roode mier.

In het mierennest komen slechts enkele vrouwelijke elementen voor. Men kan ze door de grootte van de andere gemakkelijk onderscheiden. Ze blijven in het nest en worden dan door de andere mieren bewaakt en gevoed.

Ook voor de larven, die uit de talrijke eieren voortvreeschijn treden, wordt gezorgd. Nadat deze larven van huid hebben verwisseld, worden zij mieren.

In een bepaald gedeelte van het jaargetijde vliegen de gevleugelde mannetjes en wijfjes uit, om zich met soortgenooten uit andere nesten te vermengen.

Zoodra die vermenging heeft plaats gehad, sterft het mannetje, terwijl het wijfje de vleugels laat vallen, hetzij door ze zelf af te bijten, hetzij door de andere mieren geschiedt.

Zoolang het wijfje leeft, gaat het voort met eieren te leggen.

De mieren staan niet alleen dikwijls vijandig tegenover de soortgenooten in andere nesten, doch in die nesten heerscht ook dikwijls oneenigheid, die tot gevechten aanleiding geeft.

„Wat Batavia noodig heeft. Volgens bericht, voorkomende in de *Straits Times* en overgenomen in de *Perniagaan* van 23 Maart 1920, is te Singapore een klein syndicaat gevormd met het doel daár ter plaatse een auto-omnibus in het leven te roepen voor het vervoer van passagiers op de voornaamste wegen. Elke omnibus zal 17 personen kunnen bevatten, terwijl voor elken afstand van 1 mijl vier cent zal moeten worden betaald.

Ford-auto's ter zwaarte van 1 ton zullen in ge-

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20

UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LIEBOWITZ
W. RIJCKSEN GEN.

HET ASSURANTIEHUIS

— KEIZERSGRACHT 213 —
TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145

AMSTERDAM

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL.

bruik worden genomen, terwijl men hoopt binnen 4 maanden 20 auto's in gebruik te kunnen stellen.

Gebrek aan rijtuigen is de reden, waarom te Singapore dit syndicaat tot stand is gekomen en aangezien datzelfde gebrek ook te Batavia bestaat, is het rationeel, dat men ook daar tracht het Singaporese voorbeeld te volgen.

Bovendien is de stoomtram steeds overladen of defect en de elektrische tram heeft geen voldoende plaats voor de personen die vervoerd moeten worden. Een ieder heeft zich daarvan wel kunnen overtuigen.

In overweging wordt gegeven om tijdens de drukke uren, d.i. 's morgens, 's middags en 's avonds, om de tien minuten een autobus te laten loopen vanaf het Stadhuisplein naar de Harmonie en van daar naar Koningsplein, Kampong Djati, Nieuw-Gondangdia, Menteng en verder naar Salemba en Meester-Cornelis.

Deze reizigers kunnen daarna in de stoomtram en de elektrische tram overstappen, echter zonder dat het tarief wordt verhoogd.

Is zulk een dienst in het leven geroepen, dan kan worden beoordeeld op welke wijze dit autovervoer met voordeel kan worden uitgebreid.

Zulk een autovervoer zal zeker in een lang gevoelde behoefte voorzien, terwijl men bevrijd wordt van de actie van een Stoomtramdirectie, die meer het geldelijk eigenbelang dan het belang van het publiek beoogt.

Bovendien wordt het aantal huurwagens, sado's, Delemankarren en ebro's steeds minder en de inlandse koetsiers eischen al maar meer hoogere vrachtprijzen, waartoe zij trouwens wel verplicht zijn, in aanmerking genomen dat de rijstprijzen en andere levensmiddelen, de grondstoffen en loonen te Batavia en elders in Indië zoo zijn gestegen.

Een paar maanden geleden liep het gerucht, dat te Batavia eene Maatschappij zou zijn gevormd met een werkkapitaal van twee ton gouds om een auto-dienst in het leven te roepen.

Deze tijding werd vooral door hen, die over geen rijtuigen beschikken, met groote vreugde vernomen, want het zijn deze personen, die dagelijks veel moeite hebben met het verkrijgen van huurrijtuigen.

Het is daarom jammer dat dit bericht zich niet heeft bevestigd, want de schrijver is van meening, dat wat te Singapore levensvatbaarheid heeft, ook te Batavia kan slagen.

Zou er geen particulier persoon te Batavia zijn, die deze zaak zou willen aanpakken, vraagt de schrijver? En als deze niet aanwezig is, zou de Gemeente dan daarin geen aanleiding kunnen vinden om zulk een auto-dienst in het leven te roepen?

Dit zou werkelijk in het publiek belang zijn en misschien voor de Stoomtramdirectie eene aanleiding zijn om alvast wat in te toomen.

LITERATUUR-OVERZICHT.

De Ingenieur.

In het Nr. van 3 Juli schrijft de hr. R. A. van Sandick over het Algemeen Ingenieurs-Congres te Batavia van 8-15 Mei 1920; behalve een korte inleiding bevat het stuk een résumé van de rede van Z. Exc. den Gouverneur-Generaal, de rede van den hr. van Sandick zelf, die het Instituut van Ingenieurs hier te lande vertegenwoordigt; verder hetgeen de afgevaardigde van het Gouv. der Philippijnen, José Paez, bij de opening van het Congres gezegd heeft.

Nationale Staatkundige Gids.

Het Nr. van 24 Juni bevat eene beschouwing „Sociale wetgeving voor Indië”. — In het volgend Nr. een artikel over de werkwijze der Arbeidsinspectie in Indië. Schr. vraagt zich af of deze wel goed geregeld is, als het mogelijk is dat (volgens de jongste mailberichten) een tolk van dien dienst zijn positie zoozeer kan vergeten, dat hij, koelieloodsen rondgaande om te vragen of er ook klachten waren, bij het vernemen van klachten over slaan door assistenten, niet onduidelijk te verstaan gaf, dat men dan daartegen maar in verzet moest komen. Als arbeidsinspectie en planters en hunne organisaties samenwerken, behoeven dergelijke dingen niet voor te komen.

De Amsterdammer.

Onder het opschrift „Indische causerieën. III. Van taal, taalvorming en taalverwording”, geeft Mr. H. G. Kostor (in het Nr. van 26 Juni) een beschouwing over het zoogenaamd Koloniaal Nederlandsch.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van deel 60, afl. 2: Verslag van het wetenschappelijk gedeelte der vergaderingen van de afdeling Sumatra's Oostkust der Vereeniging tot bevordering der geneeskundige wetenschappen. — Proeven ter immunisatie tegen pest, door P. C. Flu. — Clonorchiosis hepatis, cirrhosis parasitaria en typische groei van het galgangepitheel, door Dr. J. Mebius. — De nitrosindolreactie, door J. Groenewege. — De reactie van Sachs-Georgi bij framboesia tropica, door Dr. O. L. E. de Raadt. — Serologische diagnostiek der syphilis met behulp van de reactie van Sachs en Georgi, door Dr. J. A. de Nooy.

De Banier.

In het Nr. van 28 Mei is opgenomen het eerste gedeelte van het belangrijke artikel van zending E. J. van den Berg: „De Parhoedambeweging (ontleend aan „Mededeelingen van het N. Z. G.”). — Verder vindt men er een tweetal kiekjes in van het Jongenshuis te Soekaboemi, welke eenigszins een indruk geven van deze uitnemende inrichting.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootsch.

Dr. H. J. Lulofs besluit in No. 4 zijn geleerde verhandeling: Taprobane's verrijzing op de oude wereldkaart. Eerste berichten over Ceylon, tot den tijd van Ptolemaeus, ± 130 n. Chr. Besluitende zegt schr.: „Wij willen hopen dat deze studie, gewijd aan het klassieke verleden van een der juweelen, uit onzen kolonialen kroon in 1815 gerukt omdat het verpand moest worden, bij de lezers van dit tijdschrift eenige belangstelling moge vinden, ook al schijnt onze veelbewogen tijd in verschillende wetenschappen minder lust meer te hebben zich te verdiepen in wat de oudheid leeren kan....”

De hr. W. O. J. Nieuwenkamp beschrijft een vijfdaagsche tocht naar het binnenland van Soemba (met drie teekeningen, waarvan er twee hoogst merkwaardige grafmonumenten vertoonen).

Onder het opschrift „Gegevens betreffende de onderafdeeling West-Ceram” publiceert Prof. J. O. van Eerde eenige passages uit een „Voor den dienst” gedrukte nota van den hr. F. J. P. Sachse, welke passages betrekking hebben op de ontwikkelingsmogelijkheid van de Inlandsche bevolking van Ceram en hare economische toestanden.

In de rubriek Litteratuur o.a. een bespreking van de eerste afl. van „De volken van Nederlandsch-Indië” en A. Berthelot: Ueber den Ursprung des Totemismus. — De rubriek „Mededeelingen” bevat o.m. een artikel van den hr. Witkamp „Kjökkenmøddiger”, d. z. schelpenheuvels, ter Oostkust van Sumatra.

Vereeniging „Koloniaal Instituut”.

Verschenen is het verslag van het jaar 1919 der vereeniging „Koloniaal Instituut” te Amsterdam. Dit boekwerk van niet minder dan 137 bladzijden druks bevat zooveel interessante mededeelingen, dat het niet mogelijk is in een kort bestek er een overzicht van te geven. We bevelen de lezing met warmte aan, want inderdaad men moet bewonderen de groote werkkraft, welke van het instituut en zijn verschillende afdelingen uitgaat. Speciale aandacht willen we toch vestigen op een als Bijlage VIII afgedrukte afzonderlijke nota over het cocosvezel-vraagstuk in Nederlandsch-Indië.

De Gids.

Onder den titel: Op zee, geeft Augusta de Wit in het Juli-Nr. van „De Gids” een tweetal korte schetsjes, n.l. „In de baai van Ternate” en „Op de Nieuw-Guineesche kust”.

Geologisch overzicht van Java en Madoera.

Als afzonderlijke overdruk uit de „Waterstaatsingenieur” van 1919, No. 11, is eindelijk hier te lande aangekomen de studie van dr. G. J. N. Hengeveld: Geologisch overzicht van Java en Madoera (met een groote geologische kaart en eenige platen). Daar de atlas met geologische kaarten van Verbeek en Fennema geheel is uitverkocht (en in sommige opzichten ook verouderd), zal deze uitgave in een leemte voorzien.

De West-Indische Gids.

Inhoud van de Juni-afl.: Een vreemdelingen-laboratorium voor biologisch onderzoek in Suriname, door G. Stabel (met aan het slot een opgave van boeken en tijdschriften ten bate van biologen die Suriname wenschen te bezoeken). — Een Surinaamsche Gouverneursfamilie, door S. Kalff (n.l. Aerssen van Sommelsdyck).

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandjeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Kobe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 45.000.000.- Reserven f 30.000.000.-

NEDERLANDSCHE HANDEL = MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 17.353.284.-
Buitengewone Reserve . . . . . - 22.660.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantiekantoor DE BAS
Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon M. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering op de billijkste conditiën.

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,

's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23.

KAPITAAL . . . . . Fl. 5.000.000.-

Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79.

Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.

Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.

Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Gronnoten, enz.

EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

f 26.000.000.-

Omdat de

Z.H.V.

Pletterijkade 50

hoek Weteringkade

's-Gravenhage

geen enkel beperkende bepaling in haar voorwaarden heeft kon zij reeds zulk een belangrijk bedrag aan collectieve verzekering

tegen ziekte afsluiten.

POSTCHEQUE & GIRODIENS

Er behoeft thans geen waarborgsom meer te worden gestort; de heffing van het minimum recht van f 1.— per half jaar is vervallen.

DE ALGEMEENE SPAARVERZEKERING

ANNA VAN SAXENPLEIN 3
's-GRAVENHAGE

Oppericht

....1907....

Coöperatief Spaarsysteem

Alléén in 1919

werd ingeschreven voor

Drie Miljoen Gulden

VRAAGT GRATIS BROCHURE! 199

MARX & Co.'s BANK

ROTTERDAM: 's-GRAVENHAGE:
Zuidblaak 56. Kneuterdijk 13.

Belast zich met **incasseeringen** op het Binnenland en Buitenland.

Koopt en verstrekt **wissels en cheques** op het Buitenland.

Verstrekt **handelscredieten** tegen zakelijk onderpand. Bezorgt telegrafische **uitbetalingen**.

Belast zich met de uitvoering van **Effecten-orders**. Verhuurt aan hare clientèle **Safe-loketten**.

Neemt gelden **à deposito** tot wekelijks te annoneeren rente.

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

KAPITAAL (geheel geplaatst en volgestort) f 25.000.000.—
RESERVE f 5.600.000.—

Hoofdkantoor: BATAVIA.

AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang, Semarang, Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon, Macassar, Djokdja, Medan, Tegal.

AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
Keizersgracht 573/5 Prins Hendrikplein 14

**BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN
UITVOERING VAN EFFECTENORDERS**

RENTE VOOR DEPOSITO's

m. 1 dag opzegg. . . . . 2 pCt	gedur. 3 mndn vast 3 pCt
m. 10 dagen " . . . . . 2 1/4 "	gedur. 1 jaar vast . . . . . 4 "
gedur. 1 mnd vast 2 1/2 "	

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades, Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”

Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM—ROTTERDAM. 156

— De Indiaan en de letterkunde, door Dr. H. F. C. ten Kate (bespreking en résumé van J. Rodway: „In Guiana wilds; a study of two women”). — De zending der Herrnhutters onder de Indianen in Berbice en Suriname 1738—1816, door H. Weiss (vervolg). — De jeugd van Juriaan François Friderici, Gouverneur-Generaal van Suriname, door Mr. R. Bijlsma. — De R. K. Missie in Suriname, door W. D. H. Baron van Asbeck. — Bibliographie.

Cultura.

In het Juni-Nr. vervolgt de hr. P. C. van der Wolk zijn zeer lezenswaardige beschouwing: Tropen-romantiek (geschiedenis van onze nootmuskaat-cultuur). Schr. geeft blijken van groote belesenheid op historisch gebied; dat zijn welversneden pen niet weinig gekruid en gepeperd is (men leze b.v. zijn opvattingen over Coen in verband met Banda), zal men den over specerij-eilanden schrijvende gaarne willen vergeven.

De Indische Mercur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 27: De arbeidswetgeving ter Oostkust van Sumatra, door H. J. Bool. — Oogstcijfers van Cuba, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Tarief van uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijkse rubrieken, benevens een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over vetten, oliën en wassen.

Ricinus communis op Java.

De cultuur van Ricinus communis op Java neemt regelmatig toe. Tot dusverre werd de olie vrijwel uitsluitend door de inlanders voor de batikindustrie gebruikt, maar gedurende den oorlog is de export langzamerhand toegenomen en is gebleken dat de plant zich uitstekend laat kweken onder de kapokboomen, die bijna geen bladeren hebben. De opbrengst per acre zal, volgens Drug and Chemical Markets van 2 Juni, ongeveer 30 dollars bedragen, zoodat de inboorlingen aan kakop ricinuszaad, tegen de tegenwoordige prijzen, per acre ongeveer 70 dollars zouden kunnen maken.

Rijstcultuur in Noord-Amerika.

Vanwege het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel is verschenen een rapport van den hr. M. B. Smits (landbouwkundig ambtenaar) over „De rijstcultuur in Noord-Amerika, met behulp van mechanischen aard.” Deze studie is het resultaat van een reis naar Californië, de Missisippivallei, Zuid-West Louisiana en Texas, met het doel de in die landen toegepaste cultuurmethoden in den rijstbouw en de daarvoor gebruikte werktuigen na te gaan, en overigens of en in hoeverre hiervan in Ned.-Indië gebruik ware te maken bij de invoering van rijstbouw als groote cultuur.

De hr. Sibinga Mulder, directeur van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, schrijft o.m. in een Voorwoord, dat met de door den hr. Smits meegebrachte machines in Palembang proeven zullen worden genomen welke, indien ze gelukken, den stoot kunnen geven tot oplossing der kwestie van het vraagstuk der voedselvoorziening door middel van een groot rijstbedrijf met mechanischen arbeid in Ned.-Indië.

Technisch Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Het in het voorjaar van 1918 opgerichte „Militair Technisch Tijdschrift” (uitgave van C. Harms Tiepen te 's-Gravenhage) is van uiterlijk en van naam veranderd en verschijnt thans onder den titel:

Technisch tijdschrift voor Ned.-Indië. Gewijd aan de techniek van belang voor onze koloniën in het algemeen en de defensie in het bijzonder. Hoofdredactie: K. E. Oudendijk. Redacteuren: B. ten Broeke Hoekstra, C. G. van Dusseldorp, P. W. Scharro, A. Vosmaer en H. L. Mauer.

In de de vorige maand verschenen eerste afl., die zoowel wat druk, papiersoort als illustrering een degelijken indruk maakt, licht de Redactie haar standpunt toe en hoopt zoowel in de koloniën als in het moederland veel belangstelling en steun te mogen ondervinden. Uit den inhoud noteeren we: Spoorweg-geschut, door J. T. Bierman. — Materiaalbeproefing, door A. Vosmaer. — Ventilatie van spoorwegcoupé's, door S. Snuff. — Vervaardigen van zuigers voor motoren, door Ch. M. van Eugen. — De Tilling-Stevens vrachtauto, door J. Tenedloo.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 47 bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Algemeene plantenteelt, door A. de Koning (vervolg). — Nog iets over Mimosa Invisa, door Van Uffelen. — Hennequen (Agave fourc Roydes), door S. — Causerieën

HOEKER & ZN.

Uitsluitend adres Heerengracht 435—437

3 Goud - Zilver 3

Paarlen - Brillanten

AMSTERDAM 192 Telefoon 309 Noord

AUG. SAVELKOUL - AMSTERDAM

SINGEL, HOEK HEILIGENWEG

Batavia - Semarang - Soerabaya - Bandoeng

HEERENKLEEDING NAAR MAAT

Indische Uitrustingen

Vraagt geïllustreerden Catalogus.

over natuurwetenschap (vervolg), door H. van Meurs. — In de rubrieken cultuur- en landbouwberichten en andere bladen vindt men o.a.: Rijstcultuur met behulp van mechanische bewegkracht (bespreking van boven genoemd rapport van den hr. M. B. Smits). — Selectie bij rubber en koffie. Lezing gehouden door Dr. W. B. Ly. — De fabricatie van kunstmatige rubber in Duitschland tijdens den oorlog.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 13: Toradja's (vervolg), door N. Herinneringen uit Bali, door H. Craandijk. — Over stamwezen in Oost-Indië. III. Exogamie, endogamie en hetaenisme, door L. — Patrouille-leven. IX. Mystificatie? door M. A. van der Lyke. — Een en ander over de taak der overheid in Indië (vervolg).

Advies van de Technisch-Onderwijs-Commissie.

Blijkens de jongste mailberichten, is in druk verschenen het advies van de technisch-onderwijs-commissie betreffende opleiding in Indië tot civiel-, bouwkundig, werktuigkundig- en scheikundig ingenieur. Het advies is vergezeld van twee minderheidsnota's.

De commissie is tot een 6-tal conclusiën gekomen waarvan de eerste drie luiden:

1. Aan de nog altijd wassende behoeften aan hoogere geschoolde technici voor deze gewesten, dan alleen ontmoet gekomen worden door de instelling hier te lande van een gesplitste ingenieursopleiding.

2. De huidige omstandigheden dwingen er toe, reeds dadelijk aan te vangen met de vorming van civiel-, bouwkundig-, werktuigkundig- en scheikundig ingenieurs.

3. Die opleiding moet, rekening houdend met Indië'sche toestanden, bestaan uit twee gedeelten: een onderbouw met vierjarigen leergang, waarbij het onderwijs in schoolsen vorm gegeven, dieper en verder gaande dan bij de in Nederland bestaande middelbaar technische scholen met driejarigen cursus mogelijk is, en een bovenbouw van twee jaren, waarin de studenten, onder deskundige leiding, meer zelfstandig arbeiden.

Neerlandia.

In de rubriek „Oost-Indië van de Juli-afl. houdt v. L. een causerietje naar aanleiding van het rapport inzake het onderwijs in de kennis van de Nederlandse koloniën op de scholen in Nederland. — Verder wordt — onder het opschrift „Verzuimd Suriname” — de aandacht gevestigd op het rapport van het Surinaams Studie-Syndicaat. — De hr. C. J. Krijt brengt verslag uit over het jaar 1919 van de groep Ned. Antillen van het Alg. Nederl. Verbond.

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Opgave van eenige onderwerpen, welke in deel 1 (1920) worden behandeld: Het bergklimaat van Java door Dr. C. Braak. — Over grooten regenval op 5 en 6 Februari 1919 in het stroomgebied van de Tjiliwoeng door Dr. J. Boerema. — De Kloet van een geomorfologisch standpunt beschouwd, door Dr. B. G. Escher. — Vulkanische verschijnselen en aardbevingen in den Oost-Indischen Archipel waargenomen gedurende het jaar 1918. — Over aardmagnetische waarnemingen te Batavia en Buitenzorg verricht gedurende het jaar 1915.

* * *

Onder kolonialen en kettinggangers. Leven en werken van Zending J. J. Wijnveldt, door P. de Zeeuw (Groningen, E. Venema, / 0.90).

Trennung und Annäherung. Aus der Geschichte der holländischen Mission, von T. Rauws. (Alg. Missions Zeitschrift, April 1920).

Een Indische Artillerie-werkplaats, door S. Kalff. (Artilleristisch Tijdschrift, Juli 1920).

Over de suikerproductie van Java in 1919. (De Suikerindustrie, Juni 1920).

Beschrijving van den omvang der toepassing van de waterkracht in Ned.-Indië. (Nederlandsch Fabrikaant, 20 Juni 1920).

Handleiding tot berekening en vaststelling van minimum grondprijzen, samengesteld door de Agrarische Inspectie. (Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië, Mei 1920).

Suriname.

Naar men weet, schrijft „De West”, is ook op de plantages geleidelijk in de laatste jaren het arbeidsloon verhoogd.

Wij vernemen, dat er stappen worden gedaan

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”

Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.

2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 198

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

TEL. 4782.

DEN HAAG.

door de landbouwverenigingen om nu ook officieel het tarief te doen verhoogen. Het minimum-dagloon voor immigranten, dat thans voor mannen 60 en voor vrouwen 40 cent bedraagt, zou dan bij de wet worden gesteld op 75 en 55 cent.

„De Plantagegids” no. 13 (Mei 1920) schrijft: „Niet kunnende bogen op eenige bescherming van overheidswege, zal de A. P. B. de verbetering der positie zijner leden (opzichters zoowel directeuren) zelf ter hand moeten nemen en zal dan ook in den loop der volgende maand voor zoover noodig, een krachtige, maar op billijkheid gegronde actie, beginnen.”

Uit hetzelfde nummer van „De Plantagegids”: „Naar het zich verluidd, hebben de opzichters van Marienburg en Zoelen een schrijven gericht tot de Hoofddirectie der Ned. Handel Maatschappij te Amsterdam, met verzoek hun salarissen te willen verbeteren. Kwaad kan dit niet. Maar overbodig is het schrijven waarschijnlijk, zegt het blad. Het is ons bekend, dat de heer Welle, die thans in Europa vertoeft voor besprekingen van allerlei aard, bovenaan zijn programma heeft: grondige salarisherziening voor het personeel.”

Over de mailverbinding met Nederland schrijft „De West” van 1 Juni: „Deze verbinding laat zowat alles te wenschen over. Gelukkig lezen wij in het zoo juist verschenen jaarverslag van den Kon. West-Ind. Maildienst: „De directie streeft er naar, zoo spoedig mogelijk tot een geregeld vaarplan voor de verschillende lijnen terug te keeren.” Het is te hopen, dat die belofte spoedig wordt vervuld.

De Commissie van het Studie-Syndicaat slaat, als in zoovele andere zaken, o.i. den spijker op den kop, waar zij in haar rapport o.m. schrijft: „Bij de beoordeeling der nieuwe plannen, die deze stoomvaart-maatschappij schijnt te hebben, zal de regering wel in aanmerking willen nemen, dat een geregelde en directe verbinding met het moederland een factor van belang is om het gevoel van saamhorigheid van Suriname met Nederland in stand te houden en meer te ontwikkelen. Wanneer de bevolking moet ervaren, dat de stoomvaart-maatschappij haar land slechts als een station zonder betekenis voor de route beschouwt, dan zal de ervaring niet gunstig werken voor den band met Nederland.”

„De West” van 4 Juni schrijft: „Verschillende teekenen wijzen op een herleving van den ondernemingsgeest voor Surinaamsche zaken. Volgens gerucht heeft de heer J. S. C. Kasteleyn het initiatief genomen voor de oprichting van een groote koffie-onderneming in Suriname. Daarin mag, dunkt ons, een aanwijzing worden gezien, dat de heer Kasteleyn — die, naar men zegt, hier spoedig zal terugkeeren — vertrouwen heeft in de medewerking van regeeringszijde voor de maatregelen, die noodig worden geacht voor den opbouw van Suriname.

Ook van andere zijde heeft men daarin vertrouwen. Na lang aarzelen, heeft de Cultuur Onderneming besloten haar onderneming in Suriname belangrijk uit te breiden. De plantage, die nu 640 akkers in cultuur heeft, zal worden uitgebreid tot duizend akkers, in koffie. Met die uitbreiding is reeds begonnen. Deze plantage zal dan de grootste koffieplantage zijn in de kolonie en met een oppervlakte van ongeveer 500 bouws de vergelijkking kunnen doorstaan met ondernemingen van middelmatige grootte op Java.

Er zijn meerdere aanwijzingen van herlevende ondernemingsgeest. Zoo vernemen wij, dat ook plannen bestaan voor de oprichting van een modern ingerichte leerlooierij.

In „den brief van de week” in „Op de Uitkijk” van 29 Mei schrijft Van H a k o b T a k over de vraag, waarom zoovele jongelieden uit Suriname wegtrekken:

„Ja, waarom? Het antwoord zou voor hier heel wat langer zijn dan de vraag.

Omdat elders de diensten beter worden betaald? Zou 't alleen zijn dit puur-materieele en zouden banden van bloedverwantschap en gehechtheid aan dit mooie land niets gelden?

Of zou 't ook zijn, omdat hier zoo vaak miskenning is en jaist, omdat men niet langer machteloos wensch tot te zien, hoe veel, dat anders kan zijn, wordt gelaten of gebracht in ongewenste staat. Omdat men niet wil geloven, dat Nederland werkelijk niet in staat zou zijn, wanneer het met een heilig begeren beziel was, van deze kolonie te maken, wat het wezen kon?

De exodus duurt. En straks zal 't land misschien bijna leeg zijn van eigen zonen en het Nederlandse bestuur zal gaan over vreemdelingen, die zullen bezetten en bezitten wat eenmaal was in Nederlandse hand.”

In verband met het voorgaande willen wij hier wijzen op hetgeen Minister I d e n b u r g blijkens vel 145, Handelingen Eerste Kamer 1918/19, zeide:

„In dit verband mag ik ook nog eens mondeling zeggen, dat bij mij allerminst het streven bestaat om de goede betrekkingen in de West-Indische koloniën bij voorkeur door Nederlanders te doen bezetten. Ik weet wel, er is over dat punt in officieele schrifturen verschil van gevoelen geweest. Er is natuurlijk iets voor te zeggen, om ambtenaren uit Nederland uit te zenden.

Men zegt: als in zoo'n kleine kolonie de voornaamste plaatsen lang door dezelfde personen bezet blijven, dan groeien zij zoo vast, dat zij op het laatst niet meer te bewegen zijn. Maar aan den anderen kant kan men ook zeggen: indien men de betere plaatsen, die toch al niet zoo bijster goed zijn, uitsluitend reserveert voor menschen uit het moederland, welk vooruitzicht opent men dan voor de kinderen des lands? Dwingt men ze dan niet zich naar andere streken te begeven en zich daar een bestaan te verzekeren? Het komt mij voor, dat in het algemeen een land het recht heeft om bestuurd te worden, om gediend te worden, door ambtenaren, die uit het land zelf voortkomen. Maar natuurlijk, wanneer bepaalde eischen moeten worden gesteld, kan het noodig zijn personen uit het moederland uit te zenden. Er kunnen ook omstandigheden zijn, waaronder het op een bepaald oogenblik wenschelijk is om niet een kind des lands, een ingezetene te nemen, maar iemand uit het moederland.”

De Vereeniging van Bureau-Ambtenaren in Suriname, had — naar aanleiding van een uitlating destijds van minister Pleijte in de Tweede Kamer — verleden jaar door bemiddeling van den gouverneur verzocht te mogen vernemen, wat ter zake de opvatting is van het opperbestuur.

Zij heeft bij brief van den w.m. Gouverneur van 5 Maart j.l. antwoord bekomen, dat Minister de Graaff zich te dier zake aansluit aan het standpunt door zijn onmiddellijken voorganger, den heer Idenburg, ingenomen.

Dit is ook het standpunt van Gouverneur Staal. In dezen brief lezen wij verder:

„Evenals voorheen zal derhalve ten opzichte van zoodanige uitzending geen vaste op een bepaald beginsel steunende gedragslijn worden gevolgd, doch zal in elk bijzonder geval tusschen Minister en Gouverneur overleg plaats hebben over de vraag of een openvallende betrekking op dat oogenblik door een

MAISON VAN DOOREMAALEN

MAURITSKADE 75 DEN HAAG TEL. 7147

Elegante DAMES- en HEERENKLEEDING NAAR MAAT, met en zonder bijlevering van Stof.
Het Colbert-Costuum van Engelsche stof en zeer goed passend, leveren wij direct uit den voorraad à f 60.—
Wij sluiten hoogst voordelinge Abonnementen

Ik zing de lof der

Monarch

Schrijfmachine

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & CO
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZON
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:	Filiaal:
's-Gravenhage	Amsterdam	Arnhem	Gorinchem
Heemskerckstr. la		Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt	
Tel. H. 3493.		Inter. c. Tel. 389, Tel. 280. Tel. 61.	

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
Voor Export speciale conditiën.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNST SPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN
Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Modemagazijnen
van Bommel

Prins Hendrikstraat 98-106

Opruiming

van alle Dames-Confectie

Zeer voordeelig

GEBRs HEHENKAMP

Heerenkleermakers
Dameskleermakers
Bontwerkers

Lange Voorhout 25

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland“
te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.

Garantie voor gawe overkomst.

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

geschikte inheemsche kracht kan worden vervuld,
dan wel of uitzending van een ambtenaar uit Neder-
land voor die betrekking de voorkeur verdient."

Tegen dezen gang van zaken is o.i. niets in te
brengen, als het maar steeds gelukt bij uitzending
op een „geschikte kracht" de hand te leggen.

* * *

Aan het „Verslag omtrent den toestand der Ne-
derlandsche Handelmaatschappij en haar handel-
ingen in het boekjaar 1919", ontleenen wij, via de
„Nieuwe Rotterd. Crt.", het volgende:

Wat Suriname betreft, meldt het verslag: In de
37ste campagne (1 Sept. 1918-31 Aug. 1919) werden
op de suikerfabriek „Mariënborg" der Mij. verma-
len 39.358 tons (v. j. 60.279) riet, afkomstig van
2559½ (v. j. 2944½) akkers, gevende derhalve een
gemiddeld rendement van 15.377 (v. j. 20.47) tons
riet per akker. Deze leverden op 3579 tons (v. j.
5920) suiker. Hiervan werden verscheept naar New
York 1625 tons (v. j. 4043), naar Fransch-Guyana
276 tons en naar Amsterdam 50 tons, terwijl voor
plaatselijk verbruik gefabriceerd werden 1464 (v. j.
1877) tons. De opbrengst per ton suiker bedroeg
f 259.70 (v. j. f 203.93). De cacao-aanplant gaf een
product van 6353 K.G. (v. j. 18.354). Gedurende het
verslagjaar stonden onze agenten bovendien in ver-
binding met 1 suikeronderneming, 1 cacao-plantage
en 2 koffie-plantages.

De winst- en verliesrekening vermeldt aan baten
van het agentschap in Suriname f 274.866 (v. j.
f 523.065).

* * *

„De West" schrijft over het rapport der commis-
sie van het Suriname Studie Syndicaat o.m.:

„Het met veel zaakkennis geschreven rapport heeft
o.i. groote waarde, niet het minst als vraagbaak voor
hen, die zich voor de cultures interesseeren. In de
kolonie zijn tot dusverre slechts een tachtig exem-
plaren ontvangen. Het is zeker wenschelijk, dat het
rapport in den handel, hier en in Nederland, ver-
krijgbaar wordt gesteld. Het geeft in gecomprimeer-
den vorm een objectief overzicht van de meeste Su-
rinaamsche vraagstukken.

Niet in alle opzichten was natuurlijk de Commis-
sie deskundig. Even veel waarde als wij hechten aan
haar oordeel in zake cultures, even weinig gewicht
legt voor ons in de schaal hetgeen zij zegt over de
goudindustrie. Trouwens de Commissie matigt zich
hier geen eigen oordeel aan doch geeft de meening
terug van belanghebbenden in die industrie.

Buitengewoon belangwekkend zijn de beschouwin-
gen van de Commissie over de organisatie van het
Landbouw Departement, waarvan zij, naar Indisch
model, een Departement van Landbouw, Handel en
Nijverheid wil maken. Deze aangelegenheid is voor
een landbouwende kolonie als de onze van bijzonder
gewicht. Het plan schijnt ons knap in elkander ge-
zet, maar om het tot zijn recht te doen komen is
een organiseerend genie noodig. Is de heer Snellen
— die als a.s. directeur van het departement wordt
gedoodverfd — zulk een organisator? Wij weten het
niet. Wij weten alleen, dat hij een voortvarend man
is, met groote werkkraacht. En gezien het belangrijk
aandeel, dat hij, als secretaris stellig heeft gehad in
de samenstelling van het rapport — mag men veron-
derstellen, dat hij zich rekenschap heeft gegeven
van de mogelijkheid om het plan in de praktijk te
verwezelijken.

Moge het der Commissie gegeven zijn, om de zware
taak die zij op haar schouders heeft genomen, tot
een goed einde te brengen, in het belang van kolonie
en Moederland, en in het belang van Neerland's
naam als koloniale mogendheid."

* * *

In het vorige nummer van „Het Koloniaal Week-
blad" is in de rubriek „Literatuur-overzicht" mel-
ding gemaakt van de verschijning in druk van de
lezing door den heer J. S. C. Kasteleyn op 26 Mrt.
in het Indisch Genootschap gehouden.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-
KONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen
Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië
en San Francisco.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZONN

GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DRUGERIJEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ DEF&T DER MEEST BEKENDE BINNEN-
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Na het overzicht dat wij in ons nummer van
April over deze buitengewoon belangrijke lezing
ven, behoeven wij daar niet op terug te komen. W
spraken toen den wensch uit, dat de sprekende gr
phische voorstellingen en leerzame tabellen hier
daar vastgelegd zouden worden. Aan dezen wens
is voldaan. Ze zijn in het verslag der vergadering
afgedrukt.

* * *

De heer Van Kol heeft tot den minister van Kol
niën de volgende vraag gericht:

Blijkens de Surinaamsche bladen ondervinden
Koloniale Staten moeilijkheden bij de tijdelijke
ziening in de vacature van griffier bij hun college
ontstaan door het aan den heer Fernandes verleend
buitenlandsch verlof, welke moeilijkheden het
volg zijn van de salarisregeling voor dat ambt al
getroffen, in strijd met de wenschen en inzichten
dat lichaam en heeft de wd. gouverneur telegrafis-
machtiging aan de regeering gevraagd om door
toelage boven het bij de begroting vastgestel
minimum-salaris de aanwijzing van een geschik
kracht te bevorderen.

Zou de minister kunnen mededeelen, of en
hoeverre voldaan is aan het verzoek van den
gouverneur en of het niet billijk en wenschelijk
de regeling van het salaris van hun personeel gel
aan het oordeel van de Staten over te laten?

* * *

Ook de bladen in Suriname hebben, noodgedw
gen, tot verhooging van den abonnementsprijs mo
ten besluiten.

* * *

Ten slotte een vraag aan wien het in Surinam
aangaat?

Verdiend het geen overweging den heuvel op „Te
pibo" aan de Para-rivier, mijnbouwkundig te on-
derzoeken? Wij hebben den ± 20 M. hoogen heuvel
meermalen bezocht. Prof. K. Martin maakt
in zijn „West-Indische Skizzen", Leiden 1887, bl.
19/20, in het kort melding van.

Curaçao.

Omtrent de te stichten openbare leeszaal en bo-
kerij te Willemstad waarvan sprake is in ons num-
mer van April j.l. vernemen wij het volgende:

De Commissie van Beheer is ijverig bezig met de
voorbereidende werkzaamheden, die vooral daardoe
groot zijn, omdat het nog onzeker is, waar de instel-
ling voorloopig zal worden ondergebracht en er
op verhuizing gerekend moet worden. Er wordt ge-
tracht een zoo groot mogelijk voorraad boeken
bije te brengen, zoowel voor een wetenschappelijk
(studie)boekerij als voor een uitleenboekerij, wa
ook gedacht wordt aan behoefte voor goede kinder
lectuur, vooral Nederlandsche.

Voor de wetenschappelijke boekerij werd reeds
boekerij van het Geschied-, Taal- en Volks-
kundig Genootschap in bruikleen ontvangen, terw
over een belangrijk deel van de boekerij van den Ge
verneur, van de Gouvernements-Secretarie en van
de Inspectie van het Onderwijs kan worden beschik
Bovendien zijn belangrijke boeken toegezegd door
het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage. Voor d
uitleenboekerij werd reeds door de Boekencommis
sie van het A. N. V. een kist boeken gezonden. He
bestuur der Groep Antillen van het A. N. V. (welke
groep het initiatief tot de stichting der boekerij en
leeszaal heeft genomen) droeg, daartoe gemachtigd
door de Algemeene Vergadering, een geschenk van
Nederlandsche boeken van den Heer S. Duwaer
Maracaibo aan de boekerij over, opdat de boekerij een
zoo veel mogelijk Nederlandsch karakter zal kunnen
dragen. Daarmede zal natuurlijk ook wel bij het aan-
schaffen van nieuwe boeken rekening worden gehou-
den, maar geschenken, als die van den Heer Duwaer
een Nederlander in den vreemde, zullen op prijs

Electro-Technisch Bureau
H. VAN ZIJL

Fr. Valentijnstraat 102 DEN HAAG Tel. H. 8017

Licht, Kracht, Verwarming, Schel-
... en Telefoon-Installatiën.

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:
Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken. 176
Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoefden.
Spoedige levering van alle Studieboeken, Tijdschriften en
Modeplaten.
Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.
BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
Telefoon 3213 - DEN HAAG

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.
PASSAGIERSDIENST
van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG,
BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA,
SEMARANG en SOERABAJA. 60

gesteld worden en mogen zeer zeker, niet alleen bij leden van het A. N. V., maar ook bij leden en begunstigers van Oost en West navolging vinden. Wie volgt? —

Op de jongste vergadering van de Groep Nederlandsche Antillen van het N. A. V. had de verkiezing plaats van 3 bestuursleden.

De reglementswijzigingen in den geest van het in April 1918 door de Alg. Verg. aangenomen beginsel: „Het bestuur wordt uit en door de leden gekozen”, brachten ook mede candidaatsstelling door de leden. Op den vastgestelden datum waren echter door de leden geen kandidaten gesteld, zoodat het bestuur voor de drie opengevallen plaatsen zes kandidaten stelde, dus onder nadere goedkeuring van het aantal leden, dat zou stemmen, feitelijk zichzelf aanvulde.

Bij opening van de stembus bleek, dat slechts 109 van de bijna 240 leden gebruik gemaakt hadden van het in 1919 verkregen recht hun stem uit te brengen op de kandidaten hunner keuze. De uitslag der stemopname was, dat gekozen waren de heeren Menkman, Jos. C. Henriquez en Bodenburg Helmond.

De jonge Vereeniging Huisvlucht, op initiatief van wijlen mevr. Helfrich opgericht om de huisvlucht in de kolonie in verschillende richtingen te bevorderen, mag zich in de voortdurende belangstelling van het publiek verheugen en dat zoowel door een geregeld afzet van haar artikelen als door toename van het aantal begunstigers. Door een omzet van f 800.— tot f 1400.— per maand is de vereeniging in staat om, die huisvluchtartikelen vervaardigen, onmiddellijk die artikelen af te koop. De risico voor den verkoop is dan voor de vereeniging, de werksters — dat is hoofdzakelijk het vrouwelijk geslacht, dat, in verscheidene lagen der bevolking, van verschillenden leeftijd en op meerdere eilanden — deelen aan het eind van het jaar in de gemaakte winst. Tot heden is hoofdzakelijk werk gemaakt van verkoop ter plaatse. Van de aanwezigheid van een paar leden-organisaties in Nederland zal gebruik gemaakt worden, om zich ook daar afzet te verzekeren.

De financiële uitkomsten, in het eerste vereenigingsjaar (October—31 December 1919) verkregen, geven hoop op toenemenden bloei. Er werd een zuivere winst van f 290.82½ gemaakt, bij een omzet van f 3300.—

Er wordt overwogen het verkooplokaal uit te breiden. Misschien dat in afzienbaren tijd daardoor vele andere plannen, die bij het Alg. Ned. Verbond en bij de Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer bestaan, in vervulling kunnen komen. Wij hopen, dat er samenwerking in dezen verkregen wordt en dat niet door versnippering van krachten verloren gaat, wat met een weinig goeden wil tot bloei van Curaçao, tot bekendheid van de kolonie in het moederland en in het buitenland kan strekken.

De energieke Gouverneur Helfrich heeft, naar wij vernemen, reeds wenken in die richting gegeven, terwijl ons uit goede bron wordt gemeld, dat de Vereeniging Nederland in den vreemde de oogen op Curaçao gericht heeft, nu niet juist, omdat die Vereeniging onze kolonie als buitenland beschouwt, maar daar, op Nederlandsch grondgebied, het buitenland bereiken kan, terwijl de kolonie het moederland in velerlei wijzen als nimmer voorheen zal leeren kennen en, willen we hopen, waardeeren.

Aan de wekelijksche „Handelsberichten” en de laatste mailverslagen ontleenen wij de mededeeling, dat het wegtrekken der arbeiders zoowel op de beneden- als op de bovenwindsche eilanden aanhoudt. In verband met de staking in het havenbedrijf in Holland kwamen in Maart slechts 2 schepen uit

Amsterdam aan, beide in ballast en in April geen enkel.

Het blijkt helaas meermalen, dat voor de booten van de Colon. lijn der K. W. I. M. op Curaçao niet genoeg lading te verkrijgen is.

Het vooruitzicht van de verdubbeling van den accijns op het gedistilleerd bracht in April i.l. f 140.000.— in de koloniale kas door invoer van rum en jenever.

Ook op de Bovenwindsche eilanden was de regenval gering. Toch staat de landbouw daar er beter voor dan op de Benedenwindsche eilanden.

Aan „La Cruz” wordt van Aruba geschreven, dat een jongen aldaar een Fransch en een Italiaansch muntstuk ter waarde van f 2.50 gevonden heeft, die meer dan honderd jaren oud zijn. „Wie weet”, zegt de correspondent, „of daar niet veel van die geldstukken begraven zijn in den tijd, toen de Franschen hier waren. Er is hier ook een plaats, die „Rooi Francès” genoemd wordt.”

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De Java-China-Japanlijn.

De raad van bestuur der Java-China-Japanlijn te Amsterdam noemt in zijn verslag over 1919 de resultaten weer zeer bevredigend. Voor het laatst komt de huur der gerequireerde schepen daaronder voor. In de vaart van Java op China en Japan was het suikervervoer levendig; het ladingaanbod was somwijlen zoo groot, dat alleen door charteren de plotselinge aandrang van lading kon worden verwerkt. De uitvoer van Japan naar Indië ging achteruit, doordien importeurs op Java nog groote voorraden hadden en doordien men er op rekende, dat de invoer van industrie-artikelen uit Europa weer sterk zou opleven, hetgeen niet ten volle verwezenlijk is. Ook de uitvoer van China naar Indië liep terug, hetgeen voornamelijk wordt toegeschreven aan de moeilijkheid van zaken doen bij de hooge zilverkoersen.

De Japansche concurrentie in Oost-Azië bleef merkbaar en daarnaast begint de Amerikaansche vlag zich een plaats te vermeesteren. Toch kon de geregelde vierwekelijksche Java-Pacifielijn hersteld worden en deze wordt met 6 schepen bevaren, waarvan 2 van de S. Mij Nederland en 2 van de Rotterdamse Lloyd. De meeste schepen konden rechtstreeks met een volle lading van Ned.-Indië naar San Francisco vertrekken. Voor de retourlading uit Amerika is het bedrijf in vrij groote mate afhankelijk van den aanvoer per spoorweg uit de industrie-centra der Oostelijke staten naar San Francisco, omdat 't onmiddellijke achterland niet rijk aan uitvoerproducten is.

Het verkrijgen van de noodige stookolie te Balikpapan en Tarakan levert toenemende moeilijkheden op, zelfs bij betaling van hooge prijzen. De mogelijkheid bestaat zelfs, dat de maatschappij noodgedwongen moet terugkeeren tot het stoken van kolen. Geschiedt dit, dan zou de overtocht Ned. Indië—San Francisco niet meer in eens kunnen worden volbracht, doch een Japansche bunkerhaven moeten worden aangedaan.

Door de uitbreiding der rechtstreeksche relaties van Indië met China, Japan en de Westkust van de Vereenigde Staten is het zwaartepunt van het bedrijf naar Java verplaatst. Het hoofdagentschap zal dan ook 1 Januari 1921 van Hongkong naar Batavia worden overgebracht, te Hongkong blijft echter een eigen kantoor bestaan.

Verwijzen wij voor de interessante cijfers naar het verslag zelve, een paar gegevens meenen wij nog aan 't hier voorafgaande te moeten toevoegen. Het haven-etablissement der Mij. te Makassar kwam gereed. De aanbesteding voor dat te Tandjong Priok had in 1920 plaats. Van de „reserve voor diverse belangen”, f 12.352.360 bedragende, zal circa f 5.000.000 voor O. W. belasting over 1918 in Nederland en f 1.500.000 voor idem in Indië beschikbaar blijven. Aan aandeelhouders wordt 25 pct. dividend uitgekeerd.

Palestina onder Britsch mandaat.

Groot Brittannië houdt zich groot als mandaat-houder over Palestina. Het heeft door de aanwijzing van Sir Herbert Samuel, een Jood, tot gouverneur, duidelijk uitgesproken, dat het inderdaad Zion tot het land wensch te maken, waar de Joden hun „thuis” kunnen vinden, maar het heeft toch tevens maatregelen getrof-

**BALANSCONTROLE
BELASTINGZAKEN
INRICHTEN EN CONTROLEEREN
VAN ADMINISTRATIES**
H. A. VERHEIJ
LID NEDERLANDSCHE BOND VAN ACCOUNTANTS
VONDELKERKSTRAAT 17 51
TEL. Z. 3603 AMSTERDAM

LENSVELT NICOLA
Den Haag Holland 13
*Beschuit en Roggebrood
voor export.*

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN
Kon. Ned. Fabrick van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 198
Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 135.

Instituut LAURILLARD
OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook schriftelijk in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van vierhonderd en vijftig geslaagden worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,
Oranjeplein 102 - Den Haag
Telefoon 6225

WEIJNE & STERNFELD
DANS-INSTITUUT.
Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE. 58
Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indische Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia. 212

Academie des Danses
GERARD J. v. D. MARK
Gediplomeerd Leeraar
BEESTENMARKT 102 TELEF. H. 4871
DENHAAG 152
Grootste Modernste eerste klas Inrichting in Nederland

Firma L. J. C. BOUCHER
Algem. Binnen- en Buitenlandsche Boekhandel
's-Gravenhage - Noordeinde 64c
Specialiteit: voor het samenstellen van Leesportefeuilles 69
Advertentie-Bureau

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam 11
Passagiersdienst
naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

P. J. VEELO & Z^{NEN}

DEN HAAG

Lange Houtstraat 15^a :: Tel. H. 6655

.. WONING .. INRICHTING

158

Behangerij

Stoffeerderij

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN te 's-Gravenhage.

Heden is verschenen de 8ste veel
vermeerderde druk van

Moderne Kookkunst.

BEWERKT DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Cuisinier te 's-Gravenhage.

Prijs: ingenaaid . . . . . f 4.00
gebonden . . . . . - 5.00

PASSAGE BIOSCOPE

Telefoon H. 3731

Elken Vrijdag nieuw
afwisselend programma

's Middags Matinée van
2 tot 5 uur.

's Avonds doorlopende
voorstelling
van 7 tot 11 uur.

183

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE

Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM

Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

fen, die de Arabieren en de Christenen moeten verzoenen met de bemoeiding van de kinderen Israëls. Bij dit alles spreekt Brittannië echter uit, dat het er geen eigen belangen nastreeft. Lord Curzon heeft zich hierover ook weer in 't Hoogerhuis uitgelaten. Engeland volgt, door zijn bemoeienis met Palestina, een historische, traditioneele roeping, het heeft in dit land geen financiële belangen, de regering is overtuigd in den geest van 't Britsche volk te handelen, voor wien het waken over de heilige graven een godsdienstige en een gevoelskwestie is. Bij de jongste verovering van het land door generaal Allenby, vond hij het in verwaarloosden en verarmden toestand. Het land is niet tot zijne volle ontwikkeling gekomen, er is gebrek aan bevolking. Onder een goed bestuur kan dit alles anders worden.

Onder het, door den Volkerenbond toevertrouwd mandaat wil de Britsche regering een commissie er voor laten zorgen, dat het eigendom en de controle over de heilige plaatsen toevertrouwd zullen worden aan daarvoor uitverkoren, die de verschillende godsdiensten, welke erbij betrokken zijn, vertegenwoordigen. Men hoopt de rechten van de niet-Joodsche meerderheid der bevolking te verzekeren door de instelling van een eigen burgerlijk bestuur, en door het bewind over de geheele bevolking van Palestina te doen uitvoeren door Groot-Brittannië als mandataris van den Volkerenbond en dus niet door een overheid der Joodsche minderheid.

De emigratie naar Palestina moet op 't juiste midden gehouden worden, werkkrachten om de ontwikkeling van 't land te bevorderen zullen welkom zijn: overmatige massa immigratie moet worden gekeerd, zoowel van Joden als van anderen.

Het gerucht, verspreid om stemming tegen de nieuwe regeling te maken, volgens hetwelk bezittingen van niet-Joodsche landeigenaars zouden worden onteigend om de Joden aan grond te helpen, heeft geen reden van bestaan. Dit zou geheel ingaan tegen den wil om de beleiders van verschillende godsdiensten in vrede samen te laten leven.

Beurzen voor Zuid-Afrikaanders.

De pas gevormde Afrikaansch-Hollandsche studiecommissie maakt in de bladen in Z.-Afrika een oproeping openbaar voor liefhebbers voor de zes beurzen, die zij beschikbaar stelt voor jonge Afrikaanders, die aan een der Nederlandsche universiteiten willen studeeren. Zij zullen hunne studie op 1 October hier te lande beginnen.

Landbouwwerktuigen uit Canada.

Om een voorbeeld te geven van de voorraden, die voor den ruilhandel gereed zijn, als de gewone vredesbeweging de internationale ruiling weer op gang gebracht zal hebben, nemen wij hier een opsomming over van landbouwgereedschappen, die Canada dit jaar beschikbaar kan stellen: 117.000 eggen, 70.000 ploegen, 35.000 maaimachines, 15.000 kerfmesen, 11.000 zaaimachines, 30.000 oogstmachines, 36.000 machinale harken, 20.000 wagens, 10.000 hooimachines.

Mededeelingen.

Van de N.V. „Boeatan“:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING van Aandeelhouders der N. V. „Boeatan“ op Donderdag 15 Juli, ten n.m. 4½ u., in de lokalen der Vennootschap, Heulstraat 19, 's-Gravenhage.

A g e n d a:

Jaarverslag.
Financiële verantwoording.
Benoeming Verificatie-Commissie.
Verkiezing Raad van Beheer.

DE RAAD VAN BEHEER.

Van het Koloniaal Instituut, afd. Handelsmuseum:

INLICHTINGSDIENST VOOR WERKZOEKENDEN BIJ DE KOLONIALE CULTURES.

Gedurende het eerste halfjaar van 1920 werden op het spreekuur van den leider (Dinsdag en Donderdag van 10-4 uur in Plantage Middenlaan 15) aan 149 bezoekers inlichtingen verstrekt, welke mede er toe geleid hebben, dat 25 er van bij de koloniale cultures aangesteld werden.

In 293 gevallen werd schriftelijk om raad gevraagd; 133 daarvan waren afkomstig uit het buitenland.

PENNOCK-COMPANY

Huygensstraat 27 Tel. H 6300 - Tel.-Adr.: „Highspeed“

DEN HAAG
BANDOENG

145

EXPORT van AUTOMOBIEL- en .....
KOETSWERK-ONDERDEELEN

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VAN EEN BACTERIOLOOG VOOR BODEMONDERZOEKING, ENZ. TEN BEHOEVE VAN DEN BURGERLIJKE GENEESKUN- DIGEN DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Bij den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië kan worden geplaatst een bacterioloog met academische opleiding, die bekend is met de vruchtstukken ten opzichte van de reinigingsprocessen in de bodem, faecaalafvoer en waterreinigingssystemen.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

- een vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;
- eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten van bedrage van 75000 (vijf duizend gulden);
- indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
- eene voorloopige bezoldiging van / 250 's maands ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien, waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De bezoldiging in Indië zal na aanneming der pletoire Indische begrooting bedragen / 400 's maands met 6 verhoogingen elk van / 100 's maands, waarvan de eerste na 1 jaar en de overige telkens na 3 jaar dienst.

Gedagiden, die reeds ervaring bezitten, kunnen omedadelijk eene hoogere aanvangsbezoldiging bekomen, bij de berekening waarvan de jaren van werkzaamheid na het behalen van het diploma binnen de keerkringen voor vol en die buiten de keerkringen voor de helft medetellen.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 Augustus a.s. bij verzoek schrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeling van dat Departement (K. 28, No. 2), onder overlegging van:

- hun diploma;
  - eene beschrijving van opleiding en levensloop.
- In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld, zoomede of men gehuwd is en c.g. het aantal kinderen.

De bezoldiging van in vasten dienst benoemde ambtenaren is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste diensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging, en wel in een of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, ahangende van de leeftijden van man en vrouw.

Ook ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, enz. staat de hier bedoelde ambtenaar gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De uit te zenden bacterioloog is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hem ter zake voormeld, middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van geldnoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaat (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen 5 jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

(Nederlandsche Staatcourant
van 28 Juni 1920 No. 123).

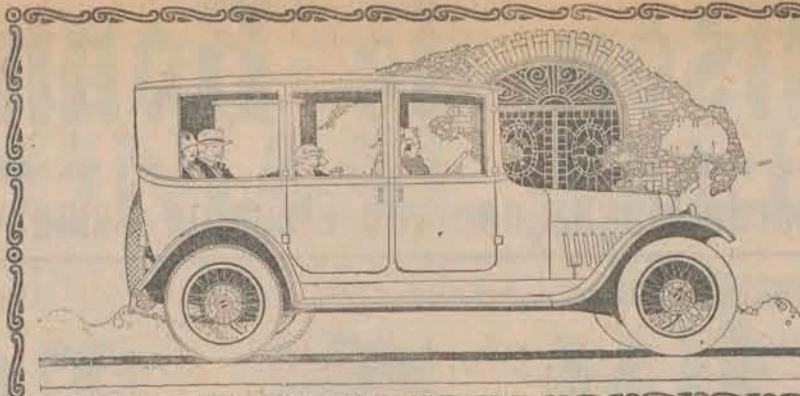
N. LOEB - DEN HAAG

NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

173

G. KERNER & Co.
Opgericht 1890 te Soerabaya.
STATIONSWEG 78 DEN HAAG
Specialiteit in Indische Uitrustingen
Filialen te Batavia en Soerabaya
ALLE LEVERINGEN ONDER GARANTIE.

C. J. NEFKENS
DEN HAAG
SCHEVENINGEN

Garage: Van Diemenstraat 159-165
Briefadres: Prins Hendrikstraat 93
TELEF. 1854 TELEF. 1854

Vereeniging OOST en WEST.
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10-12 v.m. en 2.30-4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan“, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01 1/2;
  - b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
  - c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkring en Vooruitzichten.
    - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
    - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
    - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de, verbeterde druk).
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
    - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
    - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk).
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
    - No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchou) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.01 1/2.
- N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 157, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Musiek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitse-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicule, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Buys Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West“, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnwijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn betekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MELJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
- LEDEN**, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

De Haagsche Broodfabriek

„Theario“

Fabriek en Kantoor:
Bilderdijkstraat 139

levert alle soorten

Brood,
Luxe-Brood,
Beschuit,
Koek- en
Banketbakkersartikelen.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS.

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder contrôle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze eigen Winkels zijn gevestigd in de:

BILDERDIJKSTRAAT 143
REGENTESSELAAN 55
NOORDEINDE 192
FRED. HENDRIKLAAN 189
REINKENSTRAAT 34
THERESIASTRAAT 50
1e V. D. BOSCHSTRAAT 53
KEIZERSTRAAT 24
WEIMARSTRAAT 59a
BEEKLAAN 329
BEZUIDENHOUT 134
TROMPSTRAAT 37
VALERIUSSTRAAT 72
KORTE POTEN 26
KONINGIN EMMAPLEIN 6
VAILLANTLAAN 394

Brengt een bezoek aan „Boeatan“, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

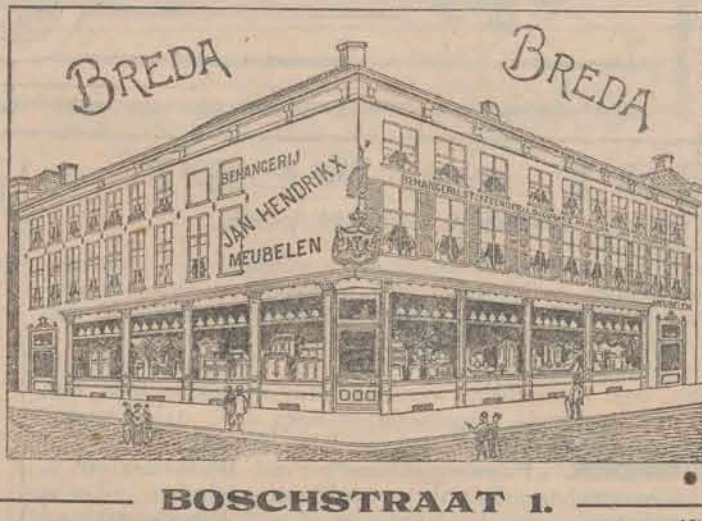
Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

BOSCHSTRAAT 1.

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 ..... Telefoon 2005
Noordeinde 17a ... Telefoon 6537

... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ...
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

Instituut W. G. TAANMAN

INTERNAAT   EXTERNAAT
de Perponcherstraat 105   de Perponcherstr. 101-103

- Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. c. Inst., voor de Marine Milit. Academie, Cand. O.-l. ambtenaar.
- Afd. B. Opleiding voor Staatsexamen A. en B.
- Afd. C. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Landbouwsch., Machinistensch., enz.
- Afd. D. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar. Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Cosmetibles en Fijne Vleeschwaren

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuisbezorgd.

Vraagt Prijscurant.   Neemt Proef

TELEF. 3381 - DANCKERTSTRAAT 43.

Oudste en Soliedste Adres

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

- Manufacturen
- Witte Goederen
- Karpetten
- Loopers
- Ledikanten
- Bedden
- Dekens
- Matrassen
- Vitrages
- Gordijnen

Groote sortering
Slaapkamer - Ameublementen

Opgericht Ao 1781

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

ALLES voor het BAD

J. P. C. NICOLAI & ZON
HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2   Telef. H. 3146
's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeentelieveranciers

Piano's en vleugels
DUCANOLA
NON PLUS ULTRA

F. A. C. F. VAN DER DOES
LANGE HOUTSTRAAT 9
DEN HAAG
BRED A - MAASTRICHT
Vraagt catalogus

Z. H. B.

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ
DEN HAAG

Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS

Vraagt de alom bekende
Z. H. B. Bieren

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.